

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Медичний інститут

Кафедра анатомії, клінічної анатомії і оперативної хірургії,
патоморфології та судової медицини**“ЗАТВЕРДЖУЮ”**Перший проректор
Іщенко Н.М.

“ ___ ” _____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**ХІРУРГІЧНА СТОМАТОЛОГІЯ****3 КУРС (V, VI СЕМЕСТРИ)**

БЛОКИ НАВЧАЛЬНИХ РОЗДІЛІВ № 1, 2

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність 221 «Стоматологія»

Розробник	Єлінська А. М.	_____
Зав. кафедри розробника	Черно В. С.	_____
Гарант освітньої програми	Єлінська А.М.	_____
Директор інституту	Грищенко Г.В.	_____
Начальник НМВ	Алексеева А.О.	_____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни
Найменування дисципліни	Хірургічна стоматологія
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність	221 «Стоматологія»
Спеціалізація (якщо є)	
Освітня програма	Стоматологія
Рівень вищої освіти	Магістр
Статус дисципліни	Нормативна
Курс навчання	3-й
Навчальний рік	2022-2023
	Денна форма
Номери семестрів:	5, 6-й
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	7 кредитів/ 210 год.
Структура курсу:	Денна форма
– лекції	16 год.
– практичні заняття (півгрупові)	90 год.
– годин самостійної роботи студентів	104 год.
Відсоток аудиторного навантаження	50%
Мова викладання	Українська
Форма проміжного контролю (якщо є)	Залік – 5-й семестр
Форма підсумкового контролю	Екзамен – 6-й семестр

2. Мета, завдання та заплановані результати навчання

Метою навчальної дисципліни є навчити студентів 3 курсу стоматологічного факультету теорії, практичним навичкам з дисципліни «Хірургічна стоматологія».

Завдання навчання є:

- Вивчити основні способи проведення місцевого та загального знеболення в практиці хірурга-стоматолога.
- Вивчити симптоматику невідкладних станів в практиці хірурга-стоматолога, надання невідкладної допомоги.
- Вивчити особливості клініки, діагностики, лікування та профілактики гнійно-запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки, та їх ускладнень (абсцес головного мозку, тромбози вен обличчя та печеристого синусу, медіастиніти, тощо).
- Вивчити методи діагностики та лікування абсцесів та флегмон голови та ший.
- Вивчити запальні процеси СНЩС, гайморових (верхньощелепних) пазух, слинних залоз.

Передумови вивчення дисципліни (міждисциплінарні зв'язки). «Хірургічна стоматологія» як дисципліна:

- 1) ґрунтується на попередньому вивченні студентами анатомії людини; гістології, ембріології та цитології, медичної біології, медичної хімії, біологічної та біоорганічної хімії, медичної фізики, мікробіології, вірусології та імунології й інтегрується з цими дисциплінами;
- 2) закладає основи вивчення студентами таких клінічних дисциплін, як ортопедична стоматологія, терапевтична стоматологія, хірургічна стоматологія;
- 3) базується на вивченні студентами пропедевтичних дисциплін стоматологічного профілю: пропедевтики ортопедичної стоматології, пропедевтики терапевтичної стоматології і пропедевтики дитячої терапевтичної стоматології та інтегрується з цими дисциплінами;
- 4) інтегрується з наступними клінічними дисциплінами: профілактикою стоматологічних захворювань, дитячою терапевтичною стоматологією і терапевтичною стоматологією, ортодонтією.

Очікувані результати навчання. В результаті вивчення дисципліни студенти мають:

ЗНАТИ:

- анатоμο-фізіологічні, вікові та статеві особливості здорового та хворого організму людини, взаємозв'язок функціональних систем організму і рівня їх регуляції; причини виникнення патологічних процесів в організмі, механізм їх розвитку і клінічних проявів, клініко-лабораторні симптоми захворювань і їх синдроми;
- методи обстеження хворих лікарем-стоматологом; значення спеціальних та допоміжних методів дослідження для диференціальної діагностики стоматологічних захворювань; рентгенівську семіотику захворювань зубів і навкол зубних тканин;
- методи знеболення та реанімації в умовах стоматологічної поліклініки та стаціонару; показання та протипоказання до оперативних втручань в умовах амбулаторії та стаціонару;
- етіологію та патогенез основних стоматологічних захворювань, їх вплив на органи і системи людського організму, клінічні прояви стоматологічної патології в щелепно-лицевій ділянці, показання до застосування хірургічних методів лікування в стоматології;
- профілактику, клініку та лікування запальних процесів щелепно-лицевої ділянки, захворювань скронево-нижньощелепового суглобу, слинних залоз.

ВМІТИ:

- проводити обстеження пацієнта і заповнювати медичну документацію;
- доповісти про хворого викладачеві;
- обґрунтувати діагноз та скласти план лікування;
- інтерпретувати дані рентгенологічних методів дослідження;

- застосовувати основні принципи асептики та антисептики в умовах амбулаторії та хірургічного стоматологічного стаціонару;
- застосовувати різні види місцевого знеболення;
- надавати невідкладну допомогу;
- виконати операцію видалення зуба;
- діагностувати запальні захворювання щелепно-лицевої ділянки.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (інтегральна, загальні, спеціальні)

Розроблена програма відповідає *освітньо-професійній програмі (ОПП) «Стоматологія»* та Згідно з вимогами Стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей:

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (інтегральна, загальні, фахові):

Інтегральна:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю 221 «Стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні: (ЗК) – ЗК-1– ЗК-11, ЗК-13, ЗК-14, ЗК-19, ЗК-20:

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.

ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-5. Здатність спілкуватися англійською мовою.

ЗК-6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК-9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК-11. Здатність працювати в команді.

ЗК-13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК-14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-19. Навички здійснення безпечної діяльності.

ЗК-20. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Фахові: (ФК) – ФК-1 – ФК-8, ФК-12– ФК-15:

ФК-1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні.

ФК-2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.

ФК-3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.

ФК-4. Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

ФК-5. Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

ФК-6. Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

ФК-7. Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області з супутніми соматичними захворюваннями.

ФК-8. Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.

ФК-12. Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології.

ФК-13. Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).

ФК-14. Спроможність ведення нормативної медичної документації.

ФК-15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.

Відповідно до освітньо-професійної програми очікувані *програми результати навчання (ПРН)* включають вміння *ПРН1– ПРН11, ПРН13– ПРН16, ПРН18–ПРН24:*

ПРН 1. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання (за списком 2).

ПРН 2. Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 5).

ПРН 3. Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні) за списком 5, пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).

ПРН 4. Визначати остаточний клінічний діагноз дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2.1).

ПРН 5. Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу (за списком 4).

ПРН 6. Планувати та втілювати заходи профілактики стоматологічних захворювань серед населення для запобігання розповсюдження стоматологічних захворювань.

ПРН 7. Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової й індивідуальної, загальної та локальної медикаментозної та немедикаментозної профілактики стоматологічних захворювань.

ПРН 8. Визначати підхід, план, вид та принцип лікування стоматологічного захворювання (за списком 2) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН 9. Визначати характер режиму праці, відпочинку та необхідної дієти при лікуванні стоматологічних захворювань (за списком 2) на підставі попереднього або остаточного клінічного діагнозу шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН 10. Визначати тактику ведення стоматологічного пацієнта при соматичній патології (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН 11. Проводити лікування основних стоматологічних захворювань за існуючими алгоритмами та стандартними схемами під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2.1).

ПРН 13. Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу (за списком 4).

ПРН 14. Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.

ПРН 15. Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення в умовах медичного закладу за стандартними методиками.

ПРН 16. Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.

ПРН 18. Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.

ПРН 19. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

ПРН 20. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

ПРН 21. Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 6).

ПРН 22. Виконувати медичні стоматологічні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 7).

ПРН 23. Виконувати маніпуляції надання екстреної медичної допомоги, використовуючи стандартні схеми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану (за списком 4) в умовах обмеженого часу (за списками 6, 7).

ПРН 24. Розробляти заходи щодо організації, інтеграції надання стоматологічної допомоги населенню та проводити маркетинг медичних, в тому числі стоматологічних послуг в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.

3. Програма навчальної дисципліни

Організація навчального процесу здійснюється за європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (ЄКТС) та складає загалом 19 кредитів, що розподілені на 3-му курсі – 7 кредитів, 4-му – 7 кредитів, та на 5 курс навчання – 5 кредитів.

Програма навчальної дисципліни «Хірургічна стоматологія» на 3 курсі структурована у 2 навчальні блоки, що включили 4 розділи навчальної дисципліни.

БЛОК 1. Методи обстеження, знеболення та видалення зубів.

Розділи 1 Блоку:

1. Організація хірургічної стоматологічної допомоги та її анестезіологічне забезпечення.
2. Інструментарій та методики видалення зубів і коренів.

БЛОК 2. Запальні процеси ЩЛД

Розділи 2 Блоку:

3. Одонтогенні запальні процеси щелепно-лицевої ділянки.
4. Неодонтогенні запальні процеси щелепно-лицевої ділянки.

3.1. Зміст навчальної дисципліни

БЛОК I. Методи обстеження, знеболення та видалення зубів.

Конкретні цілі:

- Знати особливості обстеження хворих із захворюваннями зубощелепної системи.
- Знати додаткові методи дослідження із застосуванням сучасної діагностичної апаратури.
- Пояснити механізми та техніку знеболення в хірургічній стоматології та щелепно-лицевій хірургії.

- Пояснити принципи серцево-легеневої реанімації. Надання допомоги.
- Знати клініко-фармакологічну характеристику місцевих знеболювальних препаратів.
- Пояснити методику видалення зубів.

Тема 1. Історія створення і організація хірургічної стоматологічної допомоги.

Забезпечення, документація амбулаторного стоматологічного кабінету і відділення, знайомство зі структурою відділення щелепно-лицевої хірургії у клінічній лікарні. Основні етапи становлення та розвитку хірургічної стоматології і щелепно-лицевої хірургії, роль вітчизняних вчених. Хірургічна стоматологія і щелепно-лицева хірургія як медичні дисципліни і завдання. Місце хірургічної стоматології і щелепно-лицевої хірургії серед інших медичних дисциплін. Взаємозв'язок їх з іншими розділами медицини, стоматології. Стоматологічні наукові школи в Україні, СНД, світі, їх внесок у розвиток хірургічної стоматології і щелепно-лицевої хірургії.

Сучасні принципи організації хірургічної стоматологічної та щелепно-лицевої допомоги населенню в містах і сільській місцевості. Науково-технічний прогрес і впровадження в стоматологічну практику наукових досягнень. Перспектива використання сучасних засобів інформатики і електронно-обчислювальної техніки в лікувальній роботі та наукових дослідженнях. Міжнародне співробітництво в галузі хірургічної стоматології і щелепно-лицевої хірургії.

Види хірургічної стоматологічної допомоги: поліклінічна і стаціонарна (невідкладна і планова). Особливості організації надання допомоги в екстремальних ситуаціях. Організація роботи і оснащення хірургічного відділення (кабінету) стоматологічної поліклініки, щелепно-лицевого відділення стаціонару, операційної, перев'язувальної.

Спеціальне обладнання, апаратура та інструменти для обстеження хворих і виконання стоматологічних втручань. Асептика і антисептика при операціях на обличчі та в порожнині рота. Підготовка ротової порожнини до операції. Обробка операційного поля. Стерилізація інструментів і перев'язувального матеріалу, матеріалу для накладання швів (шовк, кетгут, нитки із синтетичних матеріалів). Підготовка рук хірурга до операції.

Особливості догляду за амбулаторними та стаціонарними хворими із запальними захворюваннями, пошкодженнями та після планових оперативних втручань в щелепно-лицевій ділянці, їх харчування.

Медична документація в хірургічному відділенні (кабінеті) стоматологічної поліклініки та в щелепно-лицевому відділенні лікарні. Показники роботи хірурга-стоматолога.

Показання до госпіталізації хворих з патологією щелепно-лицевої ділянки, особливості їх обстеження та реабілітації. Внутрішньо госпітальна інфекція в стоматологічній поліклініці та щелепно-лицевому стаціонарі, шляхи передачі інфекції. Захист пацієнтів і медичного персоналу від госпітальної інфекції, вірусного гепатиту, ВІЛ-інфекції та інших.

Тема 2. Методика обстеження порожнини рота, щелеп, обличчя та шиї.

Особливості обстеження хворих із захворюваннями зубощелепної системи, пошкодженнями, запальними процесами, доброякісними, злоякісними та пухлиноподібними утвореннями, природженими і набутими дефектами, деформаціями щелепно-лицевої ділянки.

Значення особистого спілкування лікаря з хворим. Емоційні фактори, пов'язані із захворюваннями, пошкодженнями і дефектами обличчя та лікуванням, що проводиться. Деонтологія та лікарська етика в хірургічній стоматології і щелепно-лицевій хірургії.

Збір суб'єктивних даних хворого:

Скарги на момент звернення до медичної установи.

Анамнез хвороби: розвиток захворювання, його динаміка, попереднє лікування.

Анамнез життя: спадкові, перенесені та супутні захворювання, шкідливі звички - вживання наркотиків, алкогольних напоїв, паління; спадковість, алергологічний анамнез.

Об'єктивне обстеження: загальний стан, свідомість. Обстеження органів і систем у стаціонарі.

Обстеження щелепно-лицевої ділянки. Огляд обличчя. Пальпація. Огляд органів та м'яких тканин порожнини рота, обстеження зубів. Загально клінічні, лабораторні та спеціальні методи дослідження. Дослідження функції рухових і чутливих нервів.

Обстеження слинних залоз та їх проток, скронево-нижньощелепних суглобів, лімфатичного

апарату обличчя та шиї. Встановлення характеру та величини дефектів і деформацій тканин обличчя і порожнини рота, стан навколишніх тканин. Оцінка ступеня, анатомічних, функціональних і естетичних порушень.

Об'єктивні методи дослідження із застосуванням сучасної діагностичної апаратури.

Рентгенологічні: рентгенографія, томографія, панорамна рентгенографія і пантомографія.

Застосування штучного контрастування. Комп'ютерна та магнітно-резонансна томографія, радіоізотопна, ультразвукова діагностика, дистанційна та контактна термографія.

Морфологічні методи: цитологічне дослідження відбитків, зішкрябів, пункційного матеріалу; гістологічне дослідження біопсійного матеріалу. Методи функціональної діагностики: рео-, поляро- та електроміографія, електроодонтодіагностика. Застосування комп'ютерів у діагностиці: розшифрування рентгенограм, планування операцій, результатів лікування.

Обсяг обстеження хворих з патологією щелепно-лицевої ділянки під час лікування в умовах поліклініки та стаціонару, участь суміжних спеціалістів в обстеженні.

Тема 3. Біль, його компоненти, провідні шляхи болю. Значення болю в медицині, стоматології.

Знеболення в хірургічній стоматології та щелепно-лицевій хірургії.

Мета, види та завдання знеболення в стоматології. Організація та забезпечення анестезіологічної та реанімаційної служби в стоматологічній поліклініці і стаціонарі.

Біль, його види, компоненти болю, його значення для організму. Реакція організму на біль, оперативну травму.

Тема 4. Загальне знеболення. Серцево-легенева реанімація.

Премедикація, її принципи, завдання, дія. Показання до застосування. Особливості проведення в умовах поліклініки і стаціонару. Групи та клініко-фармакологічна характеристика лікарських засобів, які застосовуються для премедикації (анальгетиків, транквілізаторів, антигістамінних засобів та ін.). Види премедикації, що застосовує лікар-стоматолог і анестезіолог.

Показання до застосування загального знеболення залежно від обсягу та характеру оперативного втручання і стану хворого. Стадії наркозу. Види наркозу: інгаляційний, дожильний, внутрішньом'язовий, ректальний, комбінований. Показання до кожного з них.

Обстеження хворого і загальна підготовка до наркозу. Переднаркозна медикаментозна підготовка до оперативного втручання. Особливості загального знеболення в стоматології, щелепно-лицевій хірургії.

Неінгаляційні способи наркозу. Дожильний наркоз при хірургічних втручаннях в стаціонарі і поліклініці. Комбіноване знеболення -нейролептаналгезія. Показання, розрахунок дози і техніка проведення. Можливі ускладнення, їх запобігання і усунення.

Інгаляційні способи наркозу. Особливості проведення інтубаційного наркозу у хворих з патологією щелепно-лицевої ділянки. Масковий та назофарингеальний наркоз в стоматологічній практиці. Показання до вибору різних способів інтубації (через рот, ніс, трахеостому, оростому, через ніс "всліпу", ретроградна інтубація). Обладнання для цього.

Контроль за станом хворого, можливі ускладнення. Ларінгеальна маска, її застосування, показання.

Невідкладні стани і принципи реанімації в стоматологічній практиці

Невідкладні стани під час виконання стоматологічних втручань, які потребують термінової лікарської допомоги: респіраторні ускладнення, серцево-судинні, коматозні, шоківі прояви та ін.

Принципи серцево-легеневої реанімації. Надання допомоги при виведенні хворого з термінального стану: на вулиці, в умовах амбулаторного стоматологічного прийому, в щелепно-лицевому стаціонарі. Профілактика невідкладних станів у стоматології, щелепно-лицевій хірургії (в тому числі організаційні заходи).

Загальні ускладнення: реакції з боку серцево-судинної системи і ЦНС - зомління, колапс; анафілактичний шок, інші алергічні реакції. Надання невідкладної допомоги.

Тема 5. Інструментарій для видалення зубів.

Видалення зубів як оперативне втручання із своєрідним операційним полем і операційною

технікою. Показання та протипоказання до операції видалення зубів.

Особливості підготовки хворого і проведення операції у хворих із змінами серцево-судинної системи, захворюваннями крові та іншими системними порушеннями, у вагітних і дітей.

Типове видалення зубів: Підготовка операційного поля. Методика видалення зуба з урахуванням анатомічних умов, будови та механізму дії інструментів. Розміщення та положення лікаря і хворого при видаленні зубів. Інструментарій для видалення зубів. Види щипців, елеваторів, їх будова, механізм роботи, призначення. Видалення зубів щипцями. Окремі етапи видалення зубів щипцями. Особливості видалення окремих груп зубів та коренів. Техніка та механіка застосування елеваторів різних типів. Загоєння рани після типового видалення зуба.

Методика видалення глибоко розміщених уламків коренів. Вибір доступу під час типового видалення зуба в передньому та боковому відділах верхньої і нижньої щелеп.

Методика видалення третього великого корінного зуба на нижній щелепі при неповному його прорізуванні або неправильному положенні.

Атипове видалення зубів: показання, методика, знеболення, інструментарій.

Обробка рани після видалення зуба і догляд за нею. Особливості загоєння альвеоли.

Показання до застосування та методика альвеолоектомії за допомогою бормашини.

Ускладнення під час видалення зубів і коренів. Попадання зуба в дихальні шляхи та травний канал. Перелом і вивих сусідніх зубів. Відлом частин альвеолярного паростка, перелом і вивих щелеп. Пошкодження дна верхньощелепної пазухи і проштовхування в неї кореня зуба. Кровотеча під час видалення зуба, їх профілактика. Лікувальна тактика при цих ускладненнях, їх профілактика.

Ускладнення після видалення зуба. Кровотеча. Етіологія. Засоби зупинення кровотечі з рани м'яких тканин і кісток. Хірургічні, фармакологічні і біологічні методи боротьби з післяопераційною кровотечею. Післяопераційний лунковий біль. Альвеоліт, причини виникнення, профілактика. Лікування інших післяопераційних ускладнень.

Хірургічні втручання на альвеолярному паростку з метою підготовки до ортопедичного лікування.

Тема 6. Аплікаційне знеболення. Покази до їх застосування.

Аплікаційне знеболення. Техніка, показання та протипоказання, можливі ускладнення. Основні етапи розвитку місцевого знеболення. Внесок вітчизняних вчених.

Види місцевого знеболення. Неін'єкційні методи місцевого знеболення: хімічні, фізичні, фізико-хімічні, електрознеболення. Ін'єкційні методи. Спосіб безголкової ін'єкції, з використанням карпульних шприців.

Тема 7. Місцеві анестетики, їх властивості, побічні дії. Види місцевого знеболення. Покази до застосування.

Клініко-фармакологічна характеристика місцевих знеболювальних препаратів, що використовуються в стоматології: новокаїну, тримекаїну, лідокаїну, дикаїну, піромекаїну, ультракаїну та ін. Застосування судиннозвужувальних засобів при місцевому знеболенні. Залежність ефективності знеболення від загального стану хворого, вживання алкогольних напоїв та інших шкідливих факторів.

Тема 8. Провідникові методи знеболення на верхній щелепі (інфраорбітальна, туберальна, різцева, піднебінна). Методи проведення, ускладнення, їх профілактика і лікування. Знеболення при хірургічних втручаннях на верхній щелепі. Провідникове знеболення. Методика блокування II гілки трійчастого нерва біля круглого отвору, біля підочного отвору, горба верхньої щелепи, великого піднебінного і різцевого отвору.

Внутрішньо та зовнішньо ротові способи. Показання та протипоказання до застосування. Помилки, ускладнення, їх профілактика та лікування.

Поєднання провідникового та інфільтраційного знеболення при оперативних втручаннях на щелепно-лицевій ділянці, операціях видалення зубів. Протипоказання до застосування місцевого знеболення.

Тема 9. Провідникові методи знеболення на нижній щелепі (мандибулярна, торусальна, ментальна). Методи проведення, ускладнення, їх профілактика і лікування.

Знеболення при хірургічних втручаннях на нижній щелепі. Регіональне (стовбурове)

знеболення. Методика виключення III гілки трійчастого нерва біля овального отвору, біля входу в нижньощелепний канал (мандибулярна та торусальна анестезія), біля ментального отвору.

Тема 10. Центральні анестезії. Методи проведення, ускладнення, їх профілактика і лікування.

Внутрішньо та зовнішньоротові способи знеболення. Показання і протипоказання до застосування. Помилки, ускладнення, їх профілактика та лікування. Помилки та ускладнення при місцевому знеболенні: введення тканинних отрут, пошкодження нервів і судин, м'язів, інфікування, інші. Післяін'єкційне зведення щелеп.

Тема 11. Показання та протипоказання до видалення зубів.

Тема 12. Підготовка хворого до операції видалення зубів.

Тема 13. Методики видалення зубів (типове, атипове видалення зубів на верхній щелепі).

Тема 14. Методики видалення зубів (типове, атипове видалення зубів на нижній щелепі).

Тема 15. Ускладнення під час видалення зубів і в післяопераційному періоді: клініка, діагностика, лікування і профілактика.

РОЗДІЛ II. Захворювання пародонту зубів та гострі запальні процеси ЩЛД

Конкретні цілі:

- Обстежити хворого з формами періодонтитів, встановити діагноз та призначити метод лікування.

- Встановити діагноз та призначити метод лікування при одонтогенній гранульомі обличчя.

- Самостійно провести розтин при одонтогенному періоститі та пародонтальному абсцесі, призначити фізіотерапевтичне лікування.

- Обстежити хворого з перикоронітом, встановити діагноз та надати допомогу (висічення капюшона, видалення зуба мудрості).

- Самостійно описати рентгенологічні знімки при дистопії, ретенції.

- Обстежити хворого з гострим одонтогенним остеомієлітом щелеп, та призначити метод лікування.

- Обстежити хворого з хронічним одонтогенним остеомієлітом щелеп, призначити метод лікування. Самостійно описати рентгенологічні знімки.

- Знати прояви в порожнині рота, щелепно-лицевій ділянці у хворих на ВІЛ інфекцію / СНІД, Дифтерію, Сифіліс, діагностику та лікарську тактику.

- Обстежити хворого з гематомою, контрактурою та призначити лікування.

Тема 16. Періодонтити: класифікація, клініка, профілактика, хірургічні методи лікування. Одонтогенна гранульома обличчя: клініка, лікування.

Етіологія і патогенез гнійно-запальних захворювань щелепно-лицевої локалізації.

Класифікація. Значення карієсу зубів і стоматогенних пошкоджень у розвитку і поширенні запального процесу. Визначення поняття "одонтогенна інфекція" і сучасні уявлення про її значення в розвитку місцевої загально-соматичної патології.

Періодонтит. Класифікація. Гострий серозний та гнійний періодонтит, загострення хронічного періодонтиту. Етіологія, патогенез патологічна анатомія, шляхи поширення інфекційного процесу. Клініка, діагностика, диференціальна діагностика, хірургічне лікування.

Хронічний періодонтит. Класифікація. Клінічна та рентгенологічна діагностика, диференціальна діагностика, хірургічні методи лікування.

Операції: резекція верхівки кореня зуба, гемісекція, ампутація кореня зуба, реплантація, трансплантація зуба та інші.

Операція реплантації зубів (види операцій, методика видалення і обробка зуба).

Особливості приживлення зуба після реплантації. Показання до операції та техніка її виконання на різних групах зубів. Можливі ускладнення і прогноз.

Тема 17. Одонтогенний періостит щелеп (гострий, хронічний): клініка, діагностика, лікування, ускладнення, фізіотерапія.

Класифікація. гострий гнійний періостит щелеп. Патогенетичний зв'язок з періодонтитом. Поширення запального процесу залежно від розташування коренів різних груп зубів. Патологічна анатомія. Клінічна картина. Диференціальна діагностика. Лікування.

Показання до видалення зуба у разі гострого одонтогенного періоститу щелеп.

Хронічний періостит. Клініка, лікування.

Тема 18. Гострий одонтогенний остеомієліт щелеп: етіологія, патогенез, класифікація. Клінічний перебіг, диференційна діагностика, профілактика, лікування.

Перебіг остеомієліту верхньої та нижньої щелеп різного походження. Лікування залежно від особливостей патогенезу захворювання. Клініка і диференціальна діагностика гострого одонтогенного остеомієліту. Комплексне патогенетичне лікування, медикаментозна терапія, застосування фізіотерапевтичних методів. Наслідки та можливі ускладнення.

Тема 19. Хронічний одонтогенний остеомієліт щелеп: етіологія, патогенез, класифікація. Клінічний перебіг, диференційна діагностика, лікування (хірургічне, медикаментозне, фізіотерапевтичне), ускладнення.

Підгостра та хронічна стадія остеомієліту щелеп. Клінічна та рентгенологічна картина різних його форм (секвеструючої, рарифікуючої, гіперпластичної), диференціальна діагностика. Особливості перебігу на верхній і нижній щелепах. Первинно-хронічний остеомієліт. Комплексне лікування на різних стадіях розвитку.

Клініка і диференціальна діагностика хронічного одонтогенного остеомієліту.

Комплексне патогенетичне лікування: хірургічне, медикаментозна терапія, застосування фізіотерапевтичних методів. Наслідки та можливі ускладнення.

Терміни та техніка виконання секвестр - і секвестрнекректомії. Можливі ускладнення: резорбційний перелом, дефект і деформація щелеп, сепсис, пневмонія та ін. Інші форми остеомієліту: Гарре, Броді, променевий остеонекроз.

Тема 20. Посттравматичний остеомієліт. Радіонекроз, специфічний остеомієліт щелеп.

Тема 21. Хвороби прорізування зубів. Затримані та напівзатримані зуби.

Перикороніт: клініка, діагностика, лікування, ускладнення.

Дистопія зубів. Ретенція та інклюзія зубів. Утруднене прорізування, причини. Клінічні прояви. Показання до хірургічного лікування. Ускладнення, їх класифікація. Методи оперативного втручання при дистопії і ретенції зубів.

Перикороніт: класифікація, клініка, діагностика, лікування.

Тема 22. Актиномікоз ЩЛД.

Актиномікоз щелепно-лицевої ділянки. Етіологія і патогенез. Шляхи проникнення інфекції. Класифікація актиномікозу за Т.Г. Робустовою. Клініка, діагностика, диференціальна діагностика, загальні принципи лікування.

Тема 23. Туберкульоз, сифіліс ЩЛД.

Туберкульозне ураження органів порожнини рота і щелеп. Клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування. Сифіліс. Прояви в щелепно-лицевій ділянці.

Діагностика, лікарська тактика. Профілактика.

Дифтерія. Поширення. Клініка, діагностика, профілактика.

РОЗДІЛ III. Одонтогенні запальні процеси ЩЛД

Конкретні цілі:

- Вміти обстежити хворого з флегмоною, встановити діагноз та призначити лікування.
- Вміти обстежити хворого з абсцесом, встановити діагноз та призначити лікування.
- Вміти призначити лікування хворих з ускладненнями запальних процесів у щелепно-лицевій ділянці.
- Вміти правильно зробити виписку з історії хвороби.

Тема 24. Засвоєння правових норм з оформлення амбулаторної медичної картки пацієнта, хворого на періодонтит, періостит, перикороніт, остеомієліт.

Тема 25. Закріплення навичок заповнення амбулаторної медичної картки (з наступним написанням зразка). Перевірка правильності заповнення зразка амбулаторної медичної картки.

Тема 26. Запальний процес ЩЛД: етіологія, патогенез, типи клінічних реакцій та особливості перебігу одонтогенних запальних захворювань.

Тема 27. Роль імунної, гормональної, судинної, кровозгортувальної системи, тощо.

Тема 28. Флегмони та абсцеси щелепно-лицевої ділянки (ЩЛД): класифікація, етіологія,

патогенез, клініка, перебіг, принципи лікування, профілактика ускладнень.

Хірургічна анатомія міжфасціальних і міжм'язових клітковинних просторів голови та шиї. Визначення понять абсцесу та флегмони. Етіологія та патогенез абсцесу і флегмони щелепно-лицевої ділянки та шиї. Шляхи та механізми поширення інфекційного процесу.

Класифікація, поверхневі та глибокі процеси. Загальна і місцева клінічна характеристика абсцесу і флегмони навколощелепних і суміжних з ними ділянок. Етіологічні та патогенетичні принципи загального і місцевого лікування запальних процесів. Хірургічне лікування, його цілі. Значення вибору та техніки виконання оперативного доступу.

Знеболення при оперативних втручаннях у зв'язку з абсцесом і флегмоною щелепно-лицевої локалізації, різних вокалізацій. Застосування медикаментозних засобів, імунотерапії та фізіотерапевтичних процедур.

Тема 29. Абсцеси піднебіння та підочноямкової ділянки: етіологія, особливості лікування, профілактика.

Хірургічна анатомія міжфасціальних і міжм'язових клітковинних просторів голови та шиї. Визначення понять абсцесу.

Етіологія та патогенез абсцесу щелепно-лицевої ділянки та шиї. Шляхи та механізми поширення інфекційного процесу. Загальна і місцева клінічна характеристика абсцесу.

Етіологічні та патогенетичні принципи загального і місцевого лікування запальних процесів.

Хірургічне лікування, його цілі. Значення вибору та техніки виконання оперативного доступу. Знеболення при оперативних втручаннях у зв'язку з абсцесом щелепно-лицевої локалізації, різних вокалізацій. Застосування медикаментозних засобів.

Тема 30. Абсцес під'язикового валика та щелепно-язикового жолобка: особливості клінічного перебігу, диференційна діагностика, лікування.

Хірургічна анатомія міжфасціальних і міжм'язових клітковинних просторів голови та шиї. Визначення понять абсцесу. Етіологія та патогенез абсцесу щелепно-лицевої ділянки та шиї. Шляхи та механізми поширення інфекційного процесу.

Загальна і місцева клінічна характеристика абсцесу. Етіологічні та патогенетичні принципи загального і місцевого лікування запальних процесів. Хірургічне лікування, його цілі. Значення вибору та техніки виконання оперативного доступу. Знеболення при оперативних втручаннях у зв'язку з абсцесом щелепно-лицевої локалізації, різних вокалізацій. Застосування медикаментозних засобів.

Тема 31. Флегмона орбіти: особливості виникнення, локалізація, клінічний перебіг; диференційна діагностика, хірургічні методи лікування.

Хірургічна анатомія міжфасціальних і міжм'язових клітковинних просторів голови та шиї. Визначення понять абсцесу та флегмони. Етіологія та патогенез флегмони щелепно-лицевої ділянки. Шляхи та механізми поширення інфекційного процесу. Загальна і місцева клінічна характеристика флегмони і суміжних з ними ділянок. Етіологічні та патогенетичні принципи загального і місцевого лікування запальних процесів. Хірургічне лікування, його цілі. Значення вибору та техніки виконання оперативного доступу. Знеболення при оперативних втручаннях у зв'язку з флегмоною щелепно-лицевої локалізації, різних вокалізацій. Застосування медикаментозних засобів, імунотерапії та фізіотерапевтичних процедур.

Тема 32. Флегмони виличної, скроневої ділянки: особливості виникнення, локалізації, клінічного перебігу; диференційна діагностика, хірургічні методи лікування.

Хірургічна анатомія міжфасціальних і міжм'язових клітковинних просторів голови та шиї. Визначення понять абсцесу та флегмони. Етіологія та патогенез флегмони щелепно-лицевої ділянки. Шляхи та механізми поширення інфекційного процесу.

Загальна і місцева клінічна характеристика флегмони і суміжних з ними ділянок.

Етіологічні та патогенетичні принципи загального і місцевого лікування запальних процесів.

Хірургічне лікування, його цілі. Значення вибору та техніки виконання оперативного доступу. Знеболення при оперативних втручаннях у зв'язку з флегмоною щелепно-лицевої локалізації, різних вокалізацій. Застосування медикаментозних засобів, імунотерапії та фізіотерапевтичних процедур.

Тема 33. Флегмони щічної, білявушно-жувальної, позашелепної ділянки: класифікація, особливості виникнення, локалізації, клінічного перебігу; диференційна діагностика, хірургічні методи лікування.

Хірургічна анатомія міжфасціальних і міжм'язових клітковинних просторів голови та шиї. Визначення понять абсцесу та флегмони. Етіологія та патогенез флегмони щелепно-лицевої ділянки. Шляхи та механізми поширення інфекційного процесу.

Загальна і місцева клінічна характеристика флегмони і суміжних з ними ділянок.

Етіологічні та патогенетичні принципи загального і місцевого лікування запальних процесів.

Хірургічне лікування, його цілі. Значення вибору та техніки виконання оперативного доступу. Знеболення при оперативних втручаннях у зв'язку з флегмоною щелепно-лицевої локалізації, різних вокалізацій. Застосування медикаментозних засобів, імунотерапії та фізіотерапевтичних процедур.

Тема 34. Глибокі флегмони ЩЛД.

Хірургічна анатомія міжфасціальних і міжм'язових клітковинних просторів голови та шиї. Визначення понять абсцесу та флегмони. Етіологія та патогенез флегмони щелепно-лицевої ділянки. Шляхи та механізми поширення інфекційного процесу.

Загальна і місцева клінічна характеристика флегмони і суміжних з ними ділянок.

Етіологічні та патогенетичні принципи загального і місцевого лікування запальних процесів.

Хірургічне лікування, його цілі. Значення вибору та техніки виконання оперативного доступу. Знеболення при оперативних втручаннях у зв'язку з флегмоною щелепно-лицевої локалізації, різних вокалізацій. Застосування медикаментозних засобів, імунотерапії та фізіотерапевтичних процедур.

Тема 35. Флегмони приглоткового та крилопіднебінно-щелепного просторів: етіологія, патогенез, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення, профілактика.

Хірургічна анатомія міжфасціальних і міжм'язових клітковинних просторів голови та шиї. Визначення понять абсцесу та флегмони.

Етіологія та патогенез флегмони щелепно-лицевої ділянки. Шляхи та механізми поширення інфекційного процесу. Загальна і місцева клінічна характеристика флегмони і суміжних з ними ділянок. Етіологічні та патогенетичні принципи загального і місцевого лікування запальних процесів. Хірургічне лікування, його цілі. Значення вибору та техніки виконання оперативного доступу. Знеболення при оперативних втручаннях у зв'язку з флегмоною щелепно-лицевої локалізації, різних вокалізацій. Застосування медикаментозних засобів, імунотерапії та фізіотерапевтичних процедур.

Тема 36. Флегмона крило-піднебінної та підскроневої ямок: особливості виникнення, локалізація, клінічний перебіг; диференційна діагностика, хірургічні методи лікування.

Хірургічна анатомія міжфасціальних і міжм'язових клітковинних просторів голови та шиї. Визначення понять абсцесу та флегмони. Етіологія та патогенез флегмони щелепно-лицевої ділянки. Шляхи та механізми поширення інфекційного процесу.

Загальна і місцева клінічна характеристика флегмони і суміжних з ними ділянок.

Етіологічні та патогенетичні принципи загального і місцевого лікування запальних процесів.

Хірургічне лікування, його цілі. Значення вибору та техніки виконання оперативного доступу. Знеболення при оперативних втручаннях у зв'язку з флегмоною щелепно-лицевої локалізації, різних вокалізацій. Застосування медикаментозних засобів, імунотерапії та фізіотерапевтичних процедур.

Тема 37. Флегмони підпідборідної, підщелепної ділянки: особливості клінічного перебігу, диференційна діагностика, лікування.

Хірургічна анатомія міжфасціальних і міжм'язових клітковинних просторів голови та шиї. Визначення понять абсцесу та флегмони. Етіологія та патогенез флегмони щелепно-лицевої ділянки. Шляхи та механізми поширення інфекційного процесу.

Загальна і місцева клінічна характеристика флегмони і суміжних з ними ділянок.

Етіологічні та патогенетичні принципи загального і місцевого лікування запальних процесів.

Хірургічне лікування, його цілі. Значення вибору та техніки виконання оперативного доступу. Знеболення при оперативних втручаннях у зв'язку з флегмоною щелепно-лицевої локалізації, різних вокалізацій. Застосування медикаментозних засобів, імунотерапії та фізіотерапевтичних процедур.

Тема 38. Флегмони язика, дна порожнини рота та шиї, етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування, ускладнення, профілактика.

Хірургічна анатомія міжфасціальних і міжм'язових клітковинних просторів голови та шиї. Визначення понять абсцесу та флегмони. Етіологія та патогенез флегмони щелепно-лицевої ділянки. Шляхи та механізми поширення інфекційного процесу.

Загальна і місцева клінічна характеристика флегмони і суміжних з ними ділянок.

Етіологічні та патогенетичні принципи загального і місцевого лікування запальних процесів.

Хірургічне лікування, його цілі. Значення вибору та техніки виконання оперативного доступу. Знеболення при оперативних втручаннях у зв'язку з флегмоною щелепно-лицевої локалізації, різних вокалізацій. Застосування медикаментозних засобів, імунотерапії та фізіотерапевтичних процедур.

Тема 39. Гнилістно-некротична ангіна Жансуля-Людвіга: етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування, ускладнення, профілактика.

Хірургічна анатомія міжфасціальних і міжм'язових клітковинних просторів голови та шиї. Визначення понять абсцесу та флегмони.

Некротичні процеси тканин щелепно-лицевої ділянки іншого походження.

Загальна і місцева клінічна характеристика флегмони і суміжних з ними ділянок.

Етіологічні та патогенетичні принципи загального і місцевого лікування запальних процесів.

Хірургічне лікування, його цілі. Значення вибору та техніки виконання оперативного доступу. Знеболення при оперативних втручаннях у зв'язку з флегмоною щелепно-лицевої локалізації, різних вокалізацій. Застосування медикаментозних засобів, імунотерапії та фізіотерапевтичних процедур.

Тема 40. Бешиха обличчя, нома, гемодинамічні некрози.

Бешихове запалення. Нома, етіологія, патологічна анатомія, профілактика, лікування. Ускладнення та наслідки.

Тема 41. Ускладнення запальних процесів, які виникають від флегмон, що локалізуються навколо верхньої щелепи: сепсис, абсцес мозку, тромбоз печеристого синусу.

Гнійний тромбофлебіт, тромбоз печеристого синусу, менінгіт, енцефаліт, сепсис, інфекційно-токсичний шок. Їх етіологія, патогенез, клінічна картина, лікування. Принципи терапії.

Тема 42. Ускладнення запальних процесів, які виникають від флегмон, що локалізуються навколо нижньої щелепи: медіастиніти, пневмонії та інші: класифікація, патогенез, особливості клінічного перебігу, діагностика, клініка, лікування, прогноз. Медіастеніт, пневмонії, енцефаліт, сепсис, інфекційно-токсичний шок. Їх етіологія, патогенез, клінічна картина, лікування. Принципи терапії.

Тема 43. Інфекційно-токсичний шок.

РОЗДІЛ IV. Неодонтогенні запальні процеси ЩЛД

Конкретні цілі:

- Вміти обстежити хворого з лімфаденітом, аденофлегмоною ЩЛД, встановити діагноз, призначити лікування.

- Вміти провести розкриття карбункула, фурункула.

- Знати види швів, та заходи щодо запобігання утворенню грубих рубців ЩЛД.

- Знати основи техніки оперативних втручань на альвеолярних паростках і щелепних кістках.

- Знати етапи операції пластичного усунення оро-антрального сполучення.

- Вміти провести обстеження, поставити діагноз при захворюванні слинних залоз.
- Вміти провести бужування протоків слинних залоз.
- Вміти призначити лікування хворих з ускладненнями запальних процесів у щелепно-лицевій ділянці.

Тема 44. Лімфаденіти ЩЛД: етіологія, патогенез, діагностика, клініка, лікування, профілактика.

Анатомія та функції лімфатичної системи обличчя і шиї, класифікація. Гострий і хронічний лімфаденіт. Абсцедуючий лімфаденіт. Аденофлегмона. Діагностика та диференціальна діагностика, клініка, лікування. Ендолімфатична терапія.

Тема 45. Аденофлегмони ЩЛД: етіологія, патогенез, діагностика, клініка, лікування, профілактика.

Остеофлегмона та аденофлегмона, поверхневий та глибокий абсцес і флегмона: порівняльна характеристика етіології, патогенезу, клінічного перебігу, лікування ускладнень, реабілітації хворих.

Тема 46. Фурункули обличчя: класифікація, етіологія, патогенез, клінічний перебіг, лікування, ускладнення.

Тема 47. Карбункули обличчя: класифікація, патогенез, клінічний перебіг, лікування, ускладнення. Фурункул, карбункул. Клініка, лікування, запобігання ускладнень.

Тема 48. Гострий одонтогенний гайморит: етіологія, патогенез, класифікація, клініка, диференційна діагностика, профілактика, лікування, ускладнення.

Особливості оперативних втручань на обличчі та в порожнині рота: типові розтини для підходу до органів із урахуванням будови шкіри, розташування нервів, великих судин, жувальних та м'язів. Види швів: вузловий, занурений, косметичний, розвантажувальний, пластинковий. Заходи щодо запобігання утворенню грубих рубців.

Основи техніки оперативних втручань на альвеолярних паростках і щелепних кістках. Розтин кістки бором, диском, дротяною пилкою. Розкриття порожнин у кістках. З'єднання розрізаної кістки. Сучасні способи лікування хвороб порожнини рота, щелеп, м'яких тканин обличчя з використанням лазерних пристроїв, кріодеструкції та ультразвуку, їх дія на тканини. Анатомічні передумови виникнення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Гострий одонтогенний гайморит. Методи діагностики і лікування.

Тема 49. Хронічний одонтогенний гайморит: етіологія, патогенез, класифікація, клініка, диференційна діагностика, профілактика, лікування, ускладнення.

Анатомічні передумови виникнення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Хронічний одонтогенний гайморит: класифікація, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, методи хірургічного і консервативного лікування.

Тема 50. Пластичне усунення оро-антрального сполучення.

Ороантральні сполучення. Клініка, діагностика, показання до їх закриття. Методи оперативних втручань. Профілактика виникнення ороантральних сполучень.

Тема 51. Гострий сіалоденіт: етіологія, класифікація, клініка, діагностика, лікування, попередження ускладнень, профілактика.

Запалення слинних залоз. Класифікація, етіологія, патогенез. Епідемічний паротит. Банальний бактеріальний сіалоденіт. Гострий лімфогенний і контактний сіалоденіт.

Післяопераційний і післяінфекційний паротит. Гостре запалення піднижньощелепних і під'язикових слинних залоз. Клініка, диференціальна діагностика. Лікування гострого сіалоденіту (консервативне і хірургічне). Несправжній паротит, диференціальна діагностика.

Тема 52. Хронічний сіалоденіт: етіологія, класифікація, клініка, діагностика, лікування, попередження ускладнень, профілактика.

Хронічне запалення слинних залоз. Паренхіматозний, інтерстиціальний і протоковий (сіалодохит) сіалоденіт: етіологія, патогенез, клініка, диференціальна діагностика. Методи лікування. Класифікація захворювань слинних залоз. Методи обстеження хворих: клінічні, лабораторні, рентгенологічні (сіалографія), радіологічні: пантомо- і радіосіалографія, сіалосцинтиграфія.

Тема 53. Пластика протоків слинних залоз.

Стеноз і атрезія слинних проток. Діагностика, лікування.

Пошкодження слинних залоз. Класифікація, клінічна картина, лікування.

Нориці слинних залоз. Причини утворення нориць слинних залоз. Повні і неповні нориці.

Методи обстеження: фістулографія, зондування. Диференціальна діагностика та лікування.

Пригнічення функції залози (медикаментозна, променева). Пластика вивідних протоків.

Тема 54. Слинно-кам'яна хвороба (сіалолітіаз): етіологія, патогенез, клініка, диференційна діагностика, лікування, ускладнення та їх попередження.

Конкрементозний (калькульозний) сіаладеніт - слинокам'яна хвороба. Утворення і склад слинних камінців. Клініка, діагностика, ускладнення, лікування. Оперативні доступи і знеболення під час видалення слинних камінців.

Тема 55. Сіалози: класифікація, клініка, діагностика, профілактика, лікування.

Реактивно-дистрофічні захворювання слинних залоз. Хвороба Мікуліча (лімфоматоз залоз).

Синдром та хвороба Шегрена. Ксеростомія як симптом порушення функції слинних залоз.

Тема 56. Артрит і артроз скронево-нижньощелепного суглоба (СНЩС): класифікація, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення і профілактика.

Тема 57. Синдром больової дисфункції СНЩС.

Тема 58. Хірургічні методи лікування артрозів. Хірургічна артроскопія СНЩС.

Тема 59. Пластика СНЩС та його компонентів.

Тема 60. СНІД: класифікація, клінічний перебіг, діагностика, лікування.

ВІЛ інфекція/ СНІД. Прояви в порожнині рота, щелепно-лицевій ділянці.

3.2. Тематичний план лекцій (за блоками) із зазначенням основних питань, що розглядаються на лекції

№	ТЕМА ЛЕКЦІЇ	Кількість годин
1	Місцеве знеболення при стоматологічних операціях в умовах поліклініки і стаціонару. Види та засоби. Характеристика анестетиків. Потенційоване знеболення. Ускладнення при місцевому знеболенні, їх профілактика та лікування. - види за способом введення, - інструментарій для проведення місцевого знеболення, - фармакотерапевтичні препарати, механізм їх дії, - способи пролонгації та посилення анестезуючого ефекту, - ускладнення анестезії: місцеві та загальні, їх профілактика, - невідкладна допомога при ускладненнях.	2
2	Основні стоматологічні операції. Операція видалення зуба. Показання та протипоказання. Ускладнення під час та після операції. Профілактика та лікування. - показання і протипоказання до операції, їх класифікація, - інструментарій для видалення зубів, його будова та правила використання, - техніка операції видалення зуба, - ускладнення операції, класифікація, їх профілактика та лікування.	2
3	Етіологія, патогенез та класифікація запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки. Періодонтити – етіологія, патогенез, клініка, діагностика, причини загострень хронічних процесів. Хірургічні методи лікування: апікотомія, ампутація, гемісекція, реплантація, трансплантація. - запалення у щелепно-лицевій ділянці, особливості одонтогенної інфекції, - класифікація запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки, - періодонтит, класифікація, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, - хірургічні методи лікування періодонтиту.	2
4	Остеомієліти щелеп. Класифікація, особливості перебігу, діагностика,	2

	профілактика, лікування, прогноз. - етіологія, патогенез остеомієліту щелеп, - класифікація, особливості клінічного перебігу, - патологічна анатомія остеомієліту щелеп, - ускладнення їх профілактика, - способи лікування на різних стадіях.	
5	Одонтогенний гайморит, ороантральні сполучення. Етіологія, клініка діагностика, показання та способи їх оперативного лікування. Профілактика ускладнень. - анатомія верхньощелепної пазухи, особливості функціонування слизової оболонки, - класифікація синусита, - клінічні ознаки, диференціальна діагностика, профілактика та лікування одонтогенного гайморита.	2
6	Актиномікоз, сифіліс та туберкульоз щелепно-лицевої ділянки і шиї. Етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, лікування. - ознаки специфічного запалення, - місцеві прояви у щелепно-лицевій ділянці, - характеристика збудників, шляхи та ризику інфікування, - клінічна картина та диференціальна діагностика, - профілактика та лікування.	2
7	Артрит і артроз скронево-нижньощелепного суглоба: класифікація, клінічний перебіг, діагностика, лікування, ускладнення і профілактика. Синдром больової дисфункції СНЩС. - Анатомія, фізіологія скронево-нижньощелепного суглоба. - Артрит, артроз, етіологія, класифікація. - Клініка, діагностика, диференційна діагностика гострого артрити. - Клініка, діагностика хронічного артрити. - Клініка, діагностика артрозу СНЩС. - Клініка, діагностика синдрому больової дисфункції СНЩС. - Вторинні артрити СНЩС, наслідки, ускладнення. - Лікування захворювань СНЩС.	2
8	Методи дослідження слинних залоз. Сіаладеніти, сіалодохіти, сіалози, системні захворювання з ураженням слинних залоз. Етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, лікування, профілактика загострень. - анатомія слинних залоз, їх топографія, - класифікація патологічних процесів з ураженням слинних залоз, - етіологія і патогенез запальних та дистрофічних захворювань слинних залоз, особливості клінічного перебігу, - принципи комплексного лікування, - профілактика захворювань слинних залоз.	2
	РАЗОМ	16

3.3. Тематичний план практичних занять за блоками і розділами із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№	ТЕМИ практичних занять	Кіл-сть годин
	БЛОК 1. Пропедевтика хірургічної стоматології	44
	Розділ 1. Організація хірургічної стоматологічної допомоги та її анестезіологічне забезпечення.	16
1.	Обстеження хворого у хірургічному відділенні стоматологічної поліклініки.	2

	<p>Медична документація. Самостійна робота з її вивчення.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Правила та загальні принципи обстеження хворих. – Обстеження хворого у хірургічному відділенні стоматологічної поліклініки. – Медична документація. – Правильність, регулярність, чіткість ведення облікової і звітної документації. 	
2.	<p>Асептика та антисептика під час операцій на обличчі та в порожнині рота. Профілактика СНІД. Самостійна робота з відповідними постановами та застосування їх в практиці.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Поняття про асептику та антисептику. – Характеристика основних антисептичних засобів. – Фізичні та хімічні методи асептики. – Особливості асептики і антисептики в хірургії щелепно-лицевої ділянки. – Підготовка рук хірурга-стоматолога перед операцією в умовах поліклініки і стаціонару. – Підготовка операційного поля в щелепно-лицевій ділянці до операції (обробка шкіри обличчя і слизової оболонки порожнини рота). – Контроль стерильності. – Профілактика сироваточного гепатиту "В" і ВІЛ. 	2
3.	<p>Біль, його компоненти, провідні шляхи болю. Значення болю в медицині, стоматології. Місцеві анестетики та медикаментозні засоби, що застосовуються для місцевого знеболення. Види місцевого знеболення. Потенційоване місцеве знеболення.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Біль та які його компоненти. – Місцеве знеболення, його класифікації в стоматології. – Показання та протипоказання до місцевого знеболення. – Засоби для місцевого знеболення, їх властивості, класифікація. – Механізм дії місцевих анестетиків. – Судинозвужуючі речовини, показання до застосування. – Засоби для потенційованого місцевого знеболювання. 	2
4.	<p>Знеболення під час оперативних втручань на верхній щелепі. Центральні анестезії. Самостійна робота студентів з прийому та курації хворих в поліклініці.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Топографо-анатомічні особливості будови крилоподібно-піднебінної ямки і верхньощелепного нерва та зони іннервації його гілок. – Показання до виконання крилопіднебінної анестезії. – Шляхи проведення крилопіднебінної анестезії. – Особливості проведення центрального (стовбурового) провідникового знеболювання у крилоподібно-піднебінній ямці. – Медикаментозне та інструментальне оснащення для проведення крилопіднебінної анестезії. 	2
5.	<p>Знеболення під час оперативних втручань на верхній щелепі. Внутрішньоротові та позаротові периферичні анестезії.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Гілки верхньощелепного нерва та зона їх іннервації. – Блокада верхніх задніх альвеолярних нервів. – Блокада підчочномкового нерва. – Блокада задніх верхніх альвеолярних нервів. – Блокада носопіднебінного нерва. – Блокада великого піднебінного нерва. 	2
6.	<p>Знеболення при оперативних втручаннях на нижній щелепі. Центральні анестезії.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Будова та топографія нижньощелепного нерва. – Чутливі та рухові гілки нижньощелепного нерва та їх топографія. – Надвилічний, підвилічний, орбітальний та піднижньощелепний шляхи центральної анестезії нижньощелепного нерва. – Показання до застосування центральної анестезії на нижній щелепі. 	2

7.	Знеболення при оперативних втручаннях на нижній щелепі. Внутрішньоротові та позаротові периферичні анестезії. – Види внутрішньоротових периферичних анестезій на нижній щелепі. – Способи виконання анестезій біля мандибулярного отвору. – Торусальна анестезія. – Ментальна анестезія. – Щічна анестезія. – Язикова анестезія. – Методики виключення термінальних гілочок нижньощелепного нерва. Показання для застосування інфільтраційної анестезії при операціях в ділянці нижньої щелепи і прилеглих м'яких тканинах.	2
8.	Ускладнення під час місцевого знеболення. Діагностика, лікування. Практичні заходи з їх попередження. – Ускладнення загального характеру. – Ускладнення місцевого характеру. – Діагностика загальних ускладнень. – Надання невідкладної допомоги при виникненні ускладнень загального характеру. – Діагностика ускладнень місцевого характеру. – Допомогу при ускладненнях місцевого характеру. – Методи профілактики виникнення ускладнень місцевого характеру.	2
	<i>Розділ 2. Інструментарій та методики видалення зубів і коренів.</i>	28
9	Операція видалення зуба. Показання та протипоказання, етапи. – Особливості будови верхньої та нижньої щелеп та зубів. – Показання та протипоказання до операції видалення зуба. – Встановлення показань та протипоказань до її проведення. – Підготовчий етап: обстеження, підготовка хворого, обробка операційного поля та обробка рук хірурга. – Виконання етапів операції видалення зуба.	2
10.	Інструментарій для видалення зубів та коренів на верхній щелепі. Методика типового видалення зубів та коренів на верхній щелепі. – Будова зубів верхньої щелепи. – Анестезії для видалення різних груп зубів на верхній щелепі. – Загальні принципи будови щипців та елеваторів для видалення зубів і коренів на верхній щелепі. – Особливості видалення різців верхньої щелепи. – Особливості видалення іклів верхньої щелепи. – Особливості видалення премолярів верхньої щелепи. – Особливості видалення молярів верхньої щелепи.	2
11.	Інструментарій для видалення зубів та коренів на нижній щелепі. Методика типового видалення зубів та коренів на нижній щелепі. – Будова зубів нижньої щелепи. – Анестезії для видалення різних груп зубів на нижньої щелепі. – Загальні принципи будови щипців та елеваторів для видалення зубів і коренів на нижньої щелепі. – Особливості видалення різців нижньої щелепи. – Особливості видалення іклів нижньої щелепи. – Особливості видалення премолярів нижньої щелепи. – Особливості видалення молярів нижньої щелепи.	2
12.	Атипове видалення зуба. Методика альвеолотомії та альвеолектомії. Догляд за післяопераційними хворими. Загоювання ран. – Підготовка хворого до операції атипового видалення зубів і коренів. – Інструментарій для атипового видалення зубів і коренів. – Методики, що застосовуються при складному видаленні окремих груп зубів і їх	2

	<p>коренів на верхній і нижній щелепі.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Методики атипового видалення окремих груп зубів і їх коренів на верхній і нижній щелепі. – Особливості видалення ретинованих зубів на верхній і нижній щелепі. – Стадії та особливості загоювання ран після операції видалення зуба. 	
13.	<p>Ускладнення під час операції видалення зуба. Діагностика, лікування. Практичні заходи з їх попередженню.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Частота та структура ускладнень операції видалення зуба. – Вплив суб'єктивних та об'єктивних факторів на розвиток ускладнень. – Особливості видалення зубів у хворих з супутніми захворюваннями. – Допомога при загальних ускладненнях операції видалення зуба. – Структура місцевих ускладнень: перелом коронки зуба або його кореня, вивих та перелом сусідніх зубів, зміщення зубів у товщу м'яких тканин, відламування ділянок кісткової тканини, відлом горба верхньої щелепи, перелом нижньої щелепи, порушення цілісності дна гайморової порожнини, попадання кореня в гайморову пазуху, вивих нижньої щелепи, розрив слизової оболонки, порушення чутливості (парестезія, гіпестезія) нерва, кровотеча. 	2
14.	<p>Ускладнення після операції видалення зуба. Діагностика, лікування. Практичні заходи з їх попередженню.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Місцеві ускладнення, що виникають після видалення зубів, причина, профілактика. – Лікування лункової кровотечі, альвеоліта, неврита ямкового нерва. 	2
15.	<p>Утруднене прорізування зубів “мудрості”. Перикороніти. Клініка, діагностика ускладнень, лікування. Показання до видалення та методика атипового видалення.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Класифікація запальних ускладнень при прорізуванні зуба «мудрості». – Етіологія та патогенез утрудненого прорізування нижніх третіх молярів. – Клініка, основні симптоми перикороніту. – Невідкладна допомога і лікування при утрудненому прорізуванні нижніх третіх молярів. 	2
<i>Пілсумковий семестровий контроль за матеріалами теоретичної та практичної підготовки опанованих тем Блоку №1.</i>		
16.	<p>Етіологія, патогенез, класифікація запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки. Гострий періодонтит. Клініка, діагностика, лікування.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Частоту виникнення запальних процесів щелепно-лицевої ділянки. – Етіологія та патогенез запальних процесів щелепно-лицевої ділянки. – Класифікація запальних процеси щелепно-лицевої ділянки. – Особливості будови та функції періодонту. – Етіологія, патогенез, класифікація, клініка гострого періодонтиту. – Лікування гострого періодонтиту. 	2
17.	<p>Хронічний періодонтит. Одонтогенна гранульома щелепно-лицевої ділянки. Клініка, діагностика, лікування.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Етіологія, патогенез. – Клініко-рентгенологічна класифікація хронічного періодонтиту. – Клінічний перебіг різних форм хронічного періодонтиту. 	2
18.	<p>Хірургічні методи лікування хронічного періодонтиту. Резекція верхівки кореня, гемісекція, коронорадикулярна сепарація, реплантація, імплантація.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Особливості розташування коренів зубів верхньої щелепи. – Особливості розташування коренів нижньої щелепи. – Різновиди хірургічних методів лікування хронічного періодонтиту: резекція верхівки кореня, гемісекція, коронорадикулярна сепарація, реплантація, імплантація. – Показання та протипоказання до проведення хірургічних методів лікування хронічних періодонтитів. – Ускладнення їх профілактика. 	2

19.	Одонтогенний періостит щелеп. Класифікація, клініка, діагностика, лікування, ускладнення, їх профілактика. – Етіологія та патогенез одонтогенного періоститу щелеп. – Класифікація періоститів щелеп. – Клініка, гострих форм періоститу. – Класифікація, клініка діагностика, лікування хронічних періоститів.	2
20.	Одонтогенний остеомієліт щелеп. Гостра стадія. Клініка, діагностика, лікування. Профілактика ускладнень. – Означення терміну „остеомієліт” та суть цього захворювання. – Фактори, що сприяють розвитку гострого одонтогенного остеомієліту щелеп. – Теорії патогенезу остеомієліту щелеп. – Патологічна анатомія остеомієліту. – Основні загальні симптоми гострого остеомієліту щелеп. – Особливості клінічного перебігу гострого остеомієліту нижньої та верхньої щелеп. – Хірургічне та медикаментозне лікування гострого остеомієліту щелеп.	2
21.	Одонтогенний остеомієліт щелеп. Хронічна стадія. Клініка, діагностика, лікування. Операція секвестрэктомії. Показання та анестезіологічне забезпечення. Методика виконання, післяопераційний догляд.	2
22.	Загальні принципи профілактики та лікування запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки. Інтенсивна терапія хворих із запальними захворюваннями та їх ускладненнями. – Загальні принципи профілактики та лікування запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки. – Місцеве лікування запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки. – Антибактеріальна та протизапальна терапії при лікуванні запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки. – Мета і засоби дезінтоксикаційної, гіпосенсибілізувальної, загальнозміцнюючої, імунорегулювальної та фізіотерапії при лікуванні запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки. – Класифікація хронічних остеомієлітів – Клінічний перебіг хронічного остеомієліту. – Диференційна діагностика хронічного остеомієліту. – Методи лікування хронічного остеомієліту.	2
Блок №2 Запальні процеси щелепно-лицевої ділянки		46
<i>Розділ 3. Одонтогенні запальні процеси щелепно-лицевої ділянки.</i>		22
23.	Абсцеси та флегмони щелепно-лицевої ділянки. Принципи комплексного лікування. – Принципи комплексного лікування абсцесів та флегмони щелепно-лицевої ділянки. – Оперативні доступи, що використовуються при розтині абсцесів та флегмон щелепно-лицевої ділянки. – Антибактеріальні, протизапальні та антигрибкові, що препарати використовуються для лікування хворих з абсцесами та флегмонами щелепно-лицевої ділянки. Принципи дезінтоксикаційної терапії. – Медикаментозні препарати для імунотерапії. – Фізіотерапевтичні процедури у лікуванні хворих з абсцесами та флегмонами щелепно-лицевої ділянки.	2
24.	Абсцеси та флегмони клітковинних просторів, які прилягають до верхньої щелепи: флегмона підскроневої та крилопіднебінної ямок. Методи лікування. Клініка, діагностика. – Клінічна анатомія. – Причини виникнення абсцесів та флегмон підскроневої та крилоподібно-піднебінної ямок.	2

	<ul style="list-style-type: none"> – Клінічні ознаки абсцесів та флегмон підскроневої крилоподібно-піднебінної ямок. – Принципи консервативного і хірургічного лікування. 	
25.	<p>Флегмона скроневої ділянки. Клініка, діагностика, лікування.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Клінічна анатомія. – Етіологія та патогенез флегмони скроневої ділянки. – Клінічні прояви флегмони скроневої ділянки, діагностика. – Лікування. 	2
26.	<p>Абсцеси та флегмони клітковинних просторів, які прилягають до нижньої щелепи: флегмона піднижньо-щелепного та підпідборідного просторів. Клініка, діагностика, лікування.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Клінічна анатомія. – Етіологія та патогенез флегмони підщелепного та підпідборідного просторів. – Клінічні прояви флегмони підщелепного та підпідборідного просторів, діагностика. – Лікування. 	2
27.	<p>Абсцеси та флегмони клітковинних просторів, які прилягають до нижньої щелепи: флегмона крилоподібно-нижньощелепного простору. Етіологія, клініка, діагностика, лікування.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Клінічна анатомія. – Етіологія та патогенез флегмони крилоподібно-нижньощелепного простору. – Клінічні прояви флегмони крилоподібно-нижньощелепного простору, діагностика. – Лікування. 	2
28.	<p>Абсцеси та флегмони клітковинних просторів, які прилягають до нижньої щелепи: флегмона привушно-жувальної та позадущелепної ділянок, під'язикового простору та щелепно-язикового жолобка Клініка, діагностика, лікування.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Клінічна анатомія. – Етіологія та патогенез флегмони привушно-жувальної та позадущелепної ділянок. – Клінічні прояви флегмони привушно-жувальної та позадущелепної ділянок, діагностика. – Лікування. 	2
29.	<p>Абсцеси та флегмони клітковинних просторів обличчя: флегмона підчочномкової, виличної та щічної ділянок. Клініка, діагностика, лікування.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Клінічна анатомія. – Етіологія та патогенез флегмони підчочномкової, виличної та щічної ділянок. – Клінічні прояви флегмони підчочномкової, виличної та щічної ділянок, діагностика. – Лікування. 	2
30.	<p>Абсцес та флегмона язика. Клініка, діагностика, лікування. Топографія, хірургічна анатомія дна порожнини рота. Флегмона дна порожнини рота. Клініка, діагностика, лікування.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Клінічна анатомія. – Етіологія та патогенез флегмони язика. – Клінічні прояви флегмони язика, діагностика. – Лікування. 	2
31.	<p>Гнилісно-некротична флегмона дна порожнини рота Жансуля- Людвіга. Клініка, діагностика, лікування.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Клінічна анатомія. – Етіологія та патогенез гнилісно-некротичної флегмони дна порожнини рота. – Клінічні прояви флегмони гнилісно-некротичної флегмони дна порожнини рота, діагностика. – Лікування. 	2

32.	Флегмона навкологлоткового та заглоотокового просторів. Клініка, діагностика, лікування. – Клінічна анатомія. – Етіологія та патогенез флегмони навкологлоткового та заглоотокового просторів. – Клінічні прояви флегмони навкологлоткового та заглоотокового просторів, діагностика. – Лікування.	2
33.	Одонтогенний гайморит. Клініка, діагностика. Лікування одонтогенного гаймориту. Радикальна гайморотомія за Колдуел-Люком. Показання, методика виконання, можливі ускладнення. Перфорація та норицевий хід верхньощелепної пазухи. Етіологія, клініка, діагностика, лікування. – Клінічна анатомія. – Етіологія та патогенез одонтогенного гаймориту. – Клінічні прояви одонтогенного гаймориту, діагностика. – Перфорація та норицевий хід верхньощелепної пазухи, клінічні прояви, діагностика. – Лікування одонтогенних захворювань верхньощелепного синуса.	2
Розділ 4. Неодонтогенні запальні процеси щелепно-лицевої ділянки.		24
34.	Фурункул, карбункул та бешихове запалення обличчя. Етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, лікування. – Визначення фурункула, карбункула, етіопатогенез, класифікація. – Комплексне лікування фурункула та карбункула. – Ускладнення фурункулів, карбункулів. – Етіопатогенез, класифікація, клінічний перебіг бешихи. – Діагностика та диференційна діагностика, лікування і профілактика бешихи.	2
35.	Лімфаденіти обличчя та шиї. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування. – Клінічна анатомія. – Етіологія та патогенез одонтогенного лімфаденіту. – Класифікація, клінічні прояви, діагностика. – Лікування одонтогенного лімфаденіту.	2
36.	Специфічні запальні захворювання: туберкульоз, сифіліс щелепно-лицевої ділянки. Клініка, діагностика, лікування. – Характеристика збудників туберкульозу та сифілісу. – Класифікація туберкульозу ЩЛД. – Клінічні форми туберкульозу шкіри та підшкірної клітковини. – Клінічні та рентгенологічні ознаки туберкульозу щелеп. – Діагностика та диференційна діагностика туберкульозу. – Місцеве лікування туберкульозу щелепно-лицевим хірургом. – Класифікація сифілісу. – Прояви сифілітичного ураження в ЩЛД та їх клінічна картина. – Діагностика та диференційна діагностика сифілісу ЩЛД. – Місцеве лікування сифілісу щелепно-лицевим хірургом.	2
37.	Гострі запальні захворювання слинних залоз: етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування. – Етіологія, патогенез, класифікація гострих запальних захворювань слинних залоз. – Клініка гострих запальних захворювань слинних залоз. – Методи діагностики гострих запальних захворювань слинних залоз. – Місцеве і загальне лікування хворих з гострими запальними захворюваннями слинних залоз, профілактика. – Ускладнення гострих запальних захворювань слинних залоз.	2
38.	Хронічні сіаладеніти: етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування. – Етіологія, патогенез і класифікація хронічних сіаладенітів. – Методи діагностики для обстеження хворих з хронічними сіаладенітами.	2

	<ul style="list-style-type: none"> – Клінічні ознаки характерні для хронічного інтерстеціального, паренхіматозного сіалоаденітів та сіалодохіту. – Місцеве та загальне лікування хворих з хронічними сіалоаденітами. – Показання до хірургічного лікування. 	
39.	<p>Калькульозний сіаладеніт: клініка, діагностика, лікування. Нориці слинних залоз. Механізми їх утворення. Методи дослідження, діагностика, способи хірургічного лікування (К.П.Сапожков, А.Н.Лімберг, Г.А.Васильєв та ін.).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Етіологія і патогенез, класифікація калькульозного сіалоаденіту. – Клінічні прояви у різних стадіях. – Місцеве та загальне лікування калькульозного сіалоаденіту. – Ускладнення калькульозного сіалоаденіту, їх лікування. – Слинні нориці: повна та неповна, зовнішня та внутрішньоротова. – Методи діагностики нориць слинних залоз, клінічні ознаки. – Консервативне та хірургічне лікування нориць слинних залоз. 	2
40.	<p>Артрита скронево-нижньощелепного суглоба: етіологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, діагностика, ускладнення, лікування.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Анатомія, фізіологія скронево-нижньощелепного суглоба. – Артрита, етіологія, класифікація. – Клініка, діагностика, диференційна діагностика гострого артрита. – Клініка, діагностика хронічного артрита. – Вторинні артрита СНЩС, наслідки, ускладнення. – Лікування артрита СНЩС. 	2
41.	<p>Ускладнення запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки. Сепсис, медіастиніт. Клініка, діагностика, лікування.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Анатомія та топографічна анатомія середостіння. – Визначення поняття сепсис, медіастиніт. – Етіологія та патогенез сепсису. – Клінічна картина різних фаз сепсису. – Класифікація медіастиніту та сепсису. – Шляхи розповсюдження гнійного процесу при медіастиніті. – Симптоми переднього та заднього медіастиніту. – Принципи лікування медаіастиніту та сепсису. 	2
42.	<p>Ускладнення запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки. Тромбофлебіт лицевих вен та судин твердої мозкової оболонки. Клініка, діагностика, лікування. Особливості перебігу та лікування запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки у хворих, які страждають цукровим діабетом, а також у хворих старечого та похилого віку.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Етіологія, патогенез, класифікація тромбофлебіту. – Клінічні прояви, діагностика та дифдіагностика тромбофлебіту. – Лікування тромбофлебіту, прогноз, профілактика. – Особливості перебігу, діагностики та лікування запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки у хворих, які страждають на цукровий діабет та у хворих старечого та похилого віку. – Профілактика загальних та місцевих ускладнень в процесі лікування. 	2
43.	<p>Підсумковий тестовий контроль за темами Розділу 2. Тестові завдання та теоретичні питання з переліку.</p>	2
44.	<p>Підсумковий тестовий контроль за темами Розділу 3. Тестові завдання та теоретичні питання з переліку.</p>	2
45.	<p>Підсумковий тестовий контроль за темами Розділу 4. Тестові завдання та теоретичні питання з переліку.</p>	2
	<i>Підсумковий семестровий контроль за матеріалами теоретичної та практичної підготовки опанованих тем Блоку №1, 2.</i>	
	РАЗОМ	90

3.4. Самостійна робота

Самостійна робота студентів передбачає:

- опрацювання тем, які не входять до тем аудиторних занять;
- підготовка до практичних занять;
- підготовка до контролю підсумкових занять та складання практичних навичок.

№ з/п	Тема	Кіл-сть годин
I	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять	20
1	Загальне знеболення. – види, методи, показання та протипоказання, – особливості проведення загального знеболення під час операцій на обличчі та в порожнині рота в стаціонарі і поліклініці, – ускладнення, їх профілактика та лікування, – премедикація при оперативних втручаннях в щелепно-лицевій ділянці, – нейролептанальгезія	2
2	Хвороби прорізування зубів. – дистопія, ретенція, – клініка, діагностика, – методи хірургічного лікування.	2
3.	Загальні клінічні ознаки, прийоми діагностики запальних процесів щелепно-лищевої ділянки. – поняття про запальний інфільтрат, – відмінності між інфільтратом та набряком, – загальні ознаки гнійного запалення, – місцеві ознаки гнійного запалення, – діагностичні прийоми.	2
4.	Гематогенний, контактний та травматичний остеомієліт щелеп. Етіологія, патогенез. Клініка, діагностика, лікування. – особливості етіології і патогенезу контактного остеомієліту щелеп, – особливості етіології і патогенезу травматичного остеомієліту щелеп, – клінічні ознаки контактного та травматичного остеомієліту щелеп, диференціальна діагностика, – профілактика та лікування контактного та травматичного остеомієліту щелеп.	2
5	Флегмони та абсцеси щелепно-лищевої ділянки (ЩЛД): класифікація, етіологія, патогенез, – клініка, принципи лікування, профілактика ускладнень, – запальний процес ЩЛД: етіологія, патогенез, типи клінічних реакцій та особливості перебігу одонтогенних запальних захворювань, – роль імунної, гормональної, судинної, кровозгортувальної системи, тощо.	2
6	Нома. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування. Синдром Вегенера, прояви СНІДу в порожнині рота. – прояви рідкісних захворювань, – прояви СНІД та ВІЛ інфекції, шляхи профілактики та лікування.	2
7.	Специфічні запальні захворювання. Актиномікоз обличчя та шиї. – етіологія, патогенез, клініка, діагностика, – хірургічні та консервативні способи лікування, – профілактика.	2
8.	Сіалози. Синдроми та захворювання з ураженням слинних залоз: – синдром та хвороба Шегрена, – синдром та хвороба Мікуліча,	2

	- синдром Хеєрфордта, - етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування	
9.	Артрози скронево-нижньощелепного суглоба: - етіологія, патогенез, класифікація, - клінічний перебіг, діагностика, ускладнення, лікування.	2
10.	Синдром больової дисфункції СНЩС: - етіологія, патогенез, класифікація, - клінічний перебіг, діагностика, ускладнення, лікування.	2
II	Підготовка до практичних занять	78
III	Підготовка до контролю підсумкових занять та складання практичних навичок.	6
	РАЗОМ	104

3.5. Індивідуальні завдання

Створити комп'ютерну презентацію таблиць-схем, реферату, тощо:

Тематичні таблиці

Таблиця-схема «Штучна вентиляція легень», «Зовнішній масаж серця».

Таблиця-схема «Класифікація запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки»,

Таблиця-схема «Комплексне лікування запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки», та ін. за погодженням з викладачем.

Тематичні реферати:

«Фізіотерапевтичні методи в лікуванні запальних процесів щелепно-лицевої ділянки»

«Роль імунної системи в патогенезі запальних захворювань щелепно-лицевої ділянки»,

«Сучасні методи антибіотико-терапії гнійно-запальних захворювань»

«Потенційоване місцеве знеболення у хірургічній стоматології»,

«Особливості загального знеболення у хірургічній стоматології та щелепно-лицевої хірургії»

та ін. за погодженням з викладачем.

Підготовка наукових студентських робіт та доповіді на наукових студентських конференціях.

Участь у фахових студентських олімпіадах з дисципліни.

4.1. Перелік теоретичних питань для підготовки студентів до семестрової підсумкової атестації (Залік 5 семестр)

1. Етапи розвитку хірургічної стоматології в Україні. Внесок вітчизняних вчених.
2. Організація хірургічної стоматологічної допомоги населенню України в амбулаторних та стаціонарних умовах.
3. Обстеження хворого в хірургічному відділенні стоматологічної поліклініки та стаціонарі. Медична документація.
4. Імунобіологічні особливості тканин щелепно-лицевої ділянки. Роль місцевого імунітету в перебізі одонтогенної інфекції.
5. Асептика та антисептика під час операцій на щелепно-лицевій ділянці в умовах поліклініки та стаціонару.
6. Способи підготовки рук хірурга-стоматолога до операції в амбулаторних умовах та стаціонарі.
7. Асептичні, антисептичні аспекти профілактики СНІДу та вірусних гепатитів в поліклінічній та стаціонарній практиці хірурга-стоматолога.
8. Біль, його компоненти, шляхи передачі до головного мозку. Роль для організму. Реакція організму на біль, операційну травму.
9. Лікарські речовини для місцевого знеболення, їх хімічний склад і механізм дії. Прописи.
10. Пролонгація дії місцевих анестетиків. Судинозвужуючі засоби. Дозування. Прописи. Інтоксикація адреналіном.

11. Способи виготовлення, зберігання та оцінка якості розчинів для місцевого знеболення. Проби на новокаїн І.С. Лукомського та з хлораміном "В".
12. Види місцевого знеболення в щелепно-лицевій ділянці. Способи виконання.
13. Непритомність, колапс. Клінічний перебіг, допомога стоматологічному хворому в умовах амбулаторії.
14. Загальні ускладнення при місцевій анестезії. Анафілактичний шок. Реанімаційні заходи.
15. Місцеві ускладнення при проведенні анестезії в щелепно-лицевій ділянці: етіологія, патогенез, клінічна картина, допомога, профілактика.
16. Місцеві ускладнення при проведенні анестезії в щелепно-лицевій ділянці. Профілактика, діагностика, лікування.
17. Місцеві ускладнення під час та після ін'єкції анестетика. Профілактика, лікування.
18. Вибір методу знеболення у хворих з алергічним статусом.
19. Потенційоване місцеве знеболення: принципи премедикації, основні інгредієнти лікарських речовин, які входять до складу схем премедикації, недоліки та переваги.
20. Центральна анестезія при виключенні II гілки трійчастого нерва. Зони іннервації, показання, техніка виконання. Профілактика ускладнень.
21. Центральна анестезія при виключенні III гілки трійчастого нерва. Зони іннервації, показання, техніка виконання. Профілактика ускладнень.
22. Туберальна анестезія. Зони дії. Показання. Методика виконання. Можливі ускладнення, їх профілактика та лікування.
23. Інфраорбітальна анестезія. Зони дії. Показання. Методика виконання. Можливі ускладнення, їх профілактика і лікування.
24. Анестезія біля різцевого отвору. Зони дії. Показання. Методика виконання. Можливі ускладнення, їх профілактика і лікування.
25. Плексуальна анестезія. Зони дії. Показання. Методика виконання. Профілактика ускладнень.
26. Пальцевий метод інтраоральної мандибулярної анестезії. Зони дії. Показання. Методика виконання. Профілактика ускладнень.
27. Екстраоральний метод мандибулярної анестезії. Зони дії. Показання. Методика виконання. Профілактика ускладнень.
28. Ментальна анестезія. Зони дії, показання, методика.
29. Торусальна анестезія за Вейсбремом. Зони дії. Показання. Методика виконання. Профілактика ускладнень.
30. Анестезія за Берше, Берше-Дубовим. Показання та методика проведення.
31. Анестезія за Вишневським в підскроневій ямці. Тригеміно-симпатична блокада. Показання. Методика проведення.
32. Аподактильний спосіб інтраоральної мандибулярної анестезії. Зони дії. Показання. Методика виконання. Профілактика ускладнень.
33. Знеболення щічного нерва. Види. Зона дії. Методика виконання. Показання.
34. Види та особливості проведення загального знеболювання під час операцій на щелепно-лицевій ділянці в поліклініці та стаціонарі. Показання та протипоказання.
35. Фармакологічні препарати для наркозу, механізм їх дії. Нейролептанальгезія. Показання та протипоказання в хірургічній стоматології.
36. Медикаментозна підготовка (премедикація) хворого до операції на щелепно-лицевій ділянці в умовах поліклініки та стаціонару. Можливі ускладнення потенційованого знеболювання.
37. Показання та протипоказання до застосування різних видів місцевого та загального знеболювання при операціях на щелепно-лицевій ділянці в умовах поліклініки та стаціонару.
38. Особливості знеболення у осіб похилого віку.
39. Особливості знеболення при видаленні зубів у пацієнтів, які хворіли на інфаркт міокарда, цукровий діабет, серцево-судинні захворювання.
40. Підготовка стоматологічного хворого до оперативного втручання в умовах поліклініки та стаціонару.
41. Підготовка хворого та порожнини рота до операції видалення зуба.

42. Особливості підготовки до операції видалення зуба хворих гіпертонічною хворобою, інфарктом міокарда, інсультом, лейкозом.
43. Операція видалення зуба. Показання та протипоказання.
44. Етапи операції видалення зуба.
45. Інструментарій для видалення зубів та коренів на верхній щелепі. Будова та правила користування.
46. Особливості видалення окремих зубів на верхній щелепі.
47. Інструментарій для видалення зубів та коренів на нижній щелепі. Будова та правила користування.
48. Особливості видалення окремих зубів на нижній щелепі.
49. Знеболення при видаленні верхніх різців.
50. Знеболення при видаленні верхніх премолярів.
51. Методики знеболення при видаленні нижніх молярів.
52. Атипове видалення зубів. Методика альвеолектомії. Ускладнення та лікування.
53. Місцеві ускладнення при видаленні зубів. Профілактика, діагностика, лікування.
54. Кровотеча після видалення зуба, її причини, методи зупинки, профілактика.
55. Перфорація дна гайморової пазухи як ускладнення при видаленні зубів. Причини, клініка, діагностика.
56. Тактика лікаря при перфорації дна гайморової пазухи під час операції видалення зуба.
57. Альвеоліт. Етіологія, клініка, діагностика, профілактика, лікування.
58. Хвороби прорізування зубів. Дистопія та ретенція. Клініка, діагностика. Показання та методики видалення зубів.
59. Перикороніти. Причини, класифікація, клініка, діагностика, методики консервативного та хірургічного лікування.

4.2. Перелік практичних навичок до семестрової підсумкової атестації у 5 семестрі

1. Провести опитування хворого та на його основі зробити запис в історії хвороби.
2. Провести обстеження амбулаторного хірургічного стоматологічного хворого та зробити про це запис в історії хвороби.
3. Провести обстеження периферійних лімфатичних вузлів щелепно-лицевої ділянки, шиї та слинних залоз.
4. Встановити попередній діагноз на основі опитування хворого та його обстеження (хворого з періодонтитом, періоститом, остеомієлітом щелеп та флегмоною щелепно-лицевої ділянки).
5. Знати схему та вміти доповісти про хворого викладачеві; обґрунтувати діагноз та скласти план лікування.
6. Підготувати набір інструментарію для обстеження хірургічного стоматологічного хворого.
7. Підготувати набір інструментів для видалення різців на верхній щелепі.
8. Підготувати набір інструментів для видалення кликів на верхній щелепі.
9. Підготувати набір інструментів для видалення премолярів на верхній щелепі.
10. Підготувати набір інструментів для видалення молярів на верхній щелепі.
11. Підготувати набір інструментів для видалення зуба «мудрості» зуба на верхній щелепі.
12. Підготувати набір інструментів для видалення різців на нижній щелепі.
13. Підготувати набір інструментів для видалення кликів на нижній щелепі.
14. Підготувати набір інструментів для видалення премолярів на нижній щелепі.
15. Підготувати набір інструментів для видалення зуба «мудрості» на нижній щелепі.
16. Підготувати набір інструментів для видалення дистопованого зуба «мудрості» на нижній щелепі.
17. Підготувати набір інструментарію для операції розсікання капюшону при перикоронариті 38, 48 зубів.
18. Підготувати набір інструментарію для операції висікання капюшону при перикоронариті 18, 28.

19. Підготувати набір інструментарію для видалення ретенуваних 13, 23 зубів.
20. Підготувати набір інструментарію для видалення молярів на нижній щелепі.
21. Підготувати набір інструментарію для операції резекції верхівки кореня зуба.
22. Підготувати набір інструментарію для реплантації зуба.
23. Підготувати набір інструментарію для коронорадикулярної сепарації.
24. Підготувати набір інструментарію для ампутації кореня.
25. Підготувати набір інструментарію для гемісекції зуба.
26. Підготувати набір інструментарію та медикаментозних засобів для зупинення луночкової кровотечі після видалення зуба.

4.3. Перелік теоретичних питань для підготовки студентів до семестрової підсумкової атестації (Екзамен 6 семестр)

60. Гострі періодонтити. Класифікація, клініка, діагностика і лікування.
61. Причини загострень хронічних періодонтитів, патогенез. Лікування, профілактика ускладнень.
62. Хронічний гранулематозний періодонтит. Клініка та діагностика. Види гранульом, теорії походження епітелію в гранульомах.
63. Хірургічні методи лікування хронічного періодонтиту. Резекція верхівки кореня. Показання, методика виконання, можливі ускладнення, їх профілактика.
64. Хірургічні методи лікування хронічного періодонтиту. Гемісекція, ампутація, реплантація. Показання. Методика виконання. Можливі ускладнення та їх профілактика.
65. Реплантація зуба: одномоментна і відстрочена, показання і протипоказання, методика операції, ускладнення. Типи зрощення кореня зуба з альвеолою.
66. Періостити щелеп: класифікація, етіологія, патогенез, клініка, диференціальна діагностика.
67. Лікування гострого гнійного одонтогенного періоститу щелеп.
68. Остеомієліти щелеп. Етіологія, теорії патогенезу, класифікація.
69. Диференціальна діагностика гострих періодонтиту, періоститу та остеомієліту щелеп.
70. Гострий гематогенний остеомієліт верхньої щелепи: етіологія, клініка, ускладнення і лікування.
71. Особливості клінічного перебігу, діагностики і лікування неодонтогенного гострого остеомієліту щелеп.
72. Одонтогенний остеомієліт щелеп. Гостра стадія. Клініка, діагностика, лікування.
73. Одонтогенний остеомієліт щелеп. Хронічна стадія. Клініка, діагностика. Консервативне лікування. Операція секвестректомії. Показання, терміни та методика виконання. Профілактика ускладнень.
74. Особливості клінічного перебігу одонтогенних остеомієлітів нижньої та верхньої щелеп. Залежність від анатомо-топографічних особливостей. Ускладнення остеомієлітів. Перелік теоретичних питань для підготовки студентів до семестрової підсумкової атестації
75. Абсцеси та флегмони щелепно-лицевої ділянки. Загальні клінічні ознаки, прийоми діагностики.
76. Абсцеси та флегмони щелепно-лицевої ділянки. Принципи комплексного лікування.
77. Загальне лікування флегмон ЩЛД. Виписати необхідні рецепти.
78. Хірургічна анатомія клітковинних просторів щелепно-лицевої ділянки. Шляхи поширення одонтогенної інфекції.
79. Флегмони підскроневої та крилопіднебінної ямок. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування.
80. Флегмона скроневої ділянки. Причини виникнення, клініка діагностика, лікування.
81. Абсцеси та флегмони підочноямкової та виличної ділянок. Причини, клініка, діагностика, лікування.
82. Абсцес і флегмона крилоподібно-нижньощелепного клітковинного простору. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.

83. Абсцес і флегмона навкологлоткового клітковинного простору. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.
84. Абсцес і флегмона привушно-жувальної ділянки. Причини, хірургічна анатомія, клініка, діагностика, лікування.
85. Абсцес і флегмона підмасетеріального клітковинного простору. Хірургічна анатомія. Причини, клініка, діагностика, лікування.
86. Абсцес та флегмона піднижньощелепного клітковинного простору, його хірургічна анатомія. Причини, клініка, діагностика, лікування.
87. Абсцес і флегмона позадушелепної ділянки. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.
88. Абсцес і флегмона щічної ділянки. Хірургічна анатомія, причини. Клініка, діагностика, лікування.
89. Абсцес та флегмона язика. Причини, клініка, діагностика, лікування.
90. Абсцес щелепно-язикового жолобка. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.
91. Флегмона дна порожнини рота. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.
92. Гнилісно-некротична флегмона Жансуля-Людвіга. Хірургічна анатомія, причини, клініка, діагностика, лікування.
93. Одонтогенні та неодонтогенні флегмони ЩДД: диференціальна діагностика, особливості клінічного перебігу, лікування, ускладнення.
94. Клініка, топографічна анатомія та лікування флегмон шиї.
95. Одонтогенний гайморит. Етіологія, класифікація, клініка, діагностика, лікування.
96. Одонтогенний гайморит. Консервативне та хірургічне лікування. Ускладнення та їх лікування, профілактика.
97. Лімфаденіти щелепно-лищевої ділянки: класифікація, клініка, диференціальна діагностика, лікування.
98. Псевдопаротит Герценберга та паротит.
99. Нома: етіологія, патогенез, клінічна картина, лікування. Диференційна діагностика, ускладнення.
100. Фурункули та карбункули щелепно-лищевої ділянки: класифікація, клініка, ускладнення та лікування.
101. Бешиха обличчя. Етіологія, патогенез, клінічна картина, лікування. Диференційна діагностика, ускладнення.
102. Гостре запалення слинних залоз: класифікація, клінічний перебіг, лікування.
103. Слинокам'яна хвороба: етіологія, клініка, ускладнення та лікування.
104. Хронічне запалення слинних залоз, хвороба Мікуліча, синдром Шегрена.
105. Клініка, діагностика та лікування артритів та артрозів скронево-нижньощелепного суглоба. Виписати необхідні рецепти.
106. Актиномікоз щелепно-лищевої ділянки: клініка, диференціальна діагностика, лікування.
107. Сифіліс щелепно-лищевої ділянки: клініка, диференціальна діагностика, лікування.
108. Ускладнення флегмон ЩДД: абсцес мозку, менінгіт. Етіологія, клінічна картина, лікування.
109. Одонтогенні медіастиніти: етіологія, патогенез, клінічна картина, діагностика.
110. Тромбофлебіт вен обличчя, тромбоз печеристого синуса. Етіологія, клініка, диференціальна діагностика, лікування.
111. Сепсис, інфекційно-токсичний шок. Етіологія, клініка, диференціальна діагностика, лікування.

4.4. Перелік практичних навичок до семестрової підсумкової атестації у 6 семестрі

27. Підготувати набір інструментарію, необхідного для розсікання тканин при періоститі.
28. Підготувати набір інструментарію, необхідного для секвестректомії.

29. Підготувати набір інструментарію, необхідного для розтину та дренивання флегмони підщелепного простору.
30. Підготувати набір інструментарію, необхідного для розтину та дренивання флегмони привушно-жувальної ділянки, крилоподібно-щелепного простору, скроневої ділянки.
31. Підготувати набір інструментарію, необхідного для розтину та дренивання абсцесу щелепно-язикового жолобка.
32. Підготувати набір інструментарію, необхідного для розтину та дренивання флегмони підскроневої ділянки, крилопіднебінної ямки (з різних доступів).
33. Підготувати набір інструментарію, необхідного для розтину та дренивання гнійників кликової ямки.
34. Підготувати набір інструментарію, необхідного для розтину та дренивання флегмони орбіти.
35. Підготувати набір інструментарію, необхідного для розтину та дренивання гнійників щелепно-лицевої ділянки при фурункулах.
36. Підготувати набір інструментарію, необхідного для розтину та дренивання гнійників щелепно-лицевої ділянки при карбункулах.
37. Перерахувати та зробити на муляжі м'які пов'язки, які використовуються при пошкодженні м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки.
38. Вміти прочитати та встановити попередній діагноз за рентгенограмами при такій патології:
- періодонтит;
  - остеомієліт кісток лицевого скелета, одонтогенний гайморит;
  - травматичні пошкодження зубів – вивих та перелом;
  - вивихи скронево-нижньощелепного суглоба;
  - зміни кісток лицевого скелета, при специфічній інфекції (щелеп, виличної кістки, кісток носа);
  - захворювання слинних залоз.
39. Вміти виконати будь-який вид місцевого знеболення в щелепно-лицевій ділянці.
40. Провести типову операцію видалення зубів або їх коренів.

5. Підсумкова семестрова атестація

Форма підсумкового контролю успішності навчання – семестрова підсумкова атестація (СПА).

Система поточного та підсумкового контролю.

Контроль знань з вивчення дисципліни проводиться у вигляді:

– поточного контролю, що здійснюється на кожному практичному занятті й дає змогу виявити рівень засвоєння окремих елементів навчального матеріалу;

– тематичного контролю, рубіжного контролю, що проводиться після завершення певного етапу навчання на практичних підсумкових заняттях.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

– тестовий контроль; розв'язування ситуаційних задач;

– структуровані письмові роботи;

– структурований за процедурою контроль практичних навичок та умінь відповідно до переліку практичних навичок до кожного заняття;

Оцінювання поточної навчальної діяльності здобувача здійснюється на кожному занятті з урахуванням стандартизованих, узагальнених критеріїв оцінювання знань здобувачів вищої освіти, наведених у таблиці.

Оцінка успішності студента

За Блок 1 у 5 семестрі		За Блок 2 у 6 семестрі	
	Min/Max кількість балів		Min/Max кількість балів
Практична робота № 1-15	4,7-8,0	Практична робота 1-30	2,3-4,0

	4,7×15 – 8×15		2,3×30 – 4,0×30
Разом за 15 занять	70-120	Разом за 45 занять	70-120
Підсумковий контроль	50-80	Підсумковий контроль	50-80
Всього балів	200	Всього	200

Критерії оцінювання знань у 5 семестрі

Оцінкою 7,2-8,0 балів та 70-80 балів на заліку/екзамені (А за шкалою ECTS та 5 за національною шкалою) відповідь студента оцінюється, якщо вона демонструє глибокі знання всіх теоретичних положень і вміння застосовувати теоретичний матеріал для практичного аналізу і не має ніяких неточностей.

Оцінкою 5,6-7,1 балів та 60-69 балів на заліку/екзамені (В та С за шкалою ECTS та 4 за національною шкалою) відповідь оцінюється, якщо вона показує знання всіх теоретичних положень, вміння застосовувати їх практично, але допускаються деякі принципові неточності.

Оцінкою 4,7-5,5 балів та 50-59 балів на заліку/екзамені (D та E за шкалою ECTS та 3 за національною шкалою) відповідь студента оцінюється за умови, що він знає головні теоретичні положення та може використати їх на практиці.

Критерії оцінювання знань у 6 семестрі

Оцінкою 3,6-4,0 балів та 70-80 балів на заліку/екзамені (А за шкалою ECTS та 5 за національною шкалою) відповідь студента оцінюється, якщо вона демонструє глибокі знання всіх теоретичних положень і вміння застосовувати теоретичний матеріал для практичного аналізу і не має ніяких неточностей.

Оцінкою 2,8-3,5 балів та 60-69 балів на заліку/екзамені (В та С за шкалою ECTS та 4 за національною шкалою) відповідь оцінюється, якщо вона показує знання всіх теоретичних положень, вміння застосовувати їх практично, але допускаються деякі принципові неточності.

Оцінкою 2,3-2,7 балів та 50-59 балів на заліку/екзамені (D та E за шкалою ECTS та 3 за національною шкалою) відповідь студента оцінюється за умови, що він знає головні теоретичні положення та може використати їх на практиці.

Критерії допуску до складання підсумкового контролю.

До складання підсумкового контролю допускаються студенти, які були присутні на всіх практичних заняттях та лекціях, або відпрацювали пропущені заняття в установленому порядку, та набрали мінімальну кількість. Студенти, які мають заборгованість на кінець семестру, ліквідують її тільки з дозволу декана факультету. Сума балів для допуску утворюється від суми балів поточної успішності та балів за практичні навички та становить мінімально 70 балів та максимальна кількість – 120 балів. Позитивна оцінка на кожному практичному занятті в кожному семестрі навчання може коливатися, в залежності від кількості практичних занять. Оцінка нижче мінімальної кількості балів означає «незадовільно», таке заняття не зараховане і підлягає відпрацюванню в установленому порядку.

Підсумковий контроль на 3-му курсі в 5 та 6 семестрах здійснюється після закінчення практичних занять у вигляді заліку згідно графіку навчально-методичного відділу ЧНУ.

Підсумковий контроль складається з перевірки теоретичних знань та практичних навичок. Максимальна кількість балів за підсумковий контроль дорівнює 80 балів, мінімальна – 50. Перескладання підсумкового контролю проводиться 2 рази.

Таким чином загальна успішність з навчальної дисципліни складається:

- а) поточна успішність;
- б) практичні навички;
- в) підсумковий контроль (залік, усна відповідь).

Сума балів за семестр складає: поточна успішність – 70-120 балів, підсумковий контроль 50-80 балів максимально разом 200 балів, мінімально - 120.

До складу білета на семестрову атестацію входять 2 теоретичних та 2 практичних питання. По одному з кожного розділу блоку. Так для білету на залік 5-го семестру входять: з Блоку 1 – одне теоретичне + одне практичне з Розділу 1 та 1 теоретичне + 1 практичне з Розділу 2.

Приклад «0» білета с ПСА у 5 семестрі

1. Асептичні, антисептичні аспекти профілактики СНІДу та вірусних гепатитів в поліклінічній та стаціонарній практиці хірурга-стоматолога.
– **максимальна кількість балів – 20.**
- 2.– Особливості підготовки до операції видалення зуба хворих гіпертонічною хворобою, інфарктом міокарда, інсультом, лейкозом.
– **максимальна кількість балів – 20.**
3. Підготувати набір інструментарію для обстеження хірургічного стоматологічного хворого.
– **максимальна кількість балів – 20.**
4. Підготувати набір інструментарію для гемісекції зуба.
– **максимальна кількість балів – 20.**

Всього максимальна кількість балів 80 балів.

Критерії допуску до складання підсумкового контролю.

До складання підсумкового контролю допускаються студенти, які були присутні на всіх практичних заняттях та лекціях, або відпрацювали пропущені заняття

Оцінка з дисципліни в екзаменаційній відомості також виставляється за традиційною (національною) 4-бальною шкалою на основі кількості балів за всі розділи, що передбачені програмою дисципліни.

Шкала переведу середньої кількості балів за всі розділи, що передбачені програмою з дисципліни, у традиційну оцінку за 4-бальною шкалою

Кількість балів за визначені розділи дисципліни	Традиційна оцінка за 4-бальною шкалою
120 – 139,99	3
140 – 179,99	4
180 – 200	5

У разі, якщо студент не пересклав хоча б один підсумковий модульний контроль до початку нового семестру, він одержує за дисципліну традиційну оцінку «2» і оцінку ECTS «F», що є підставою для відрахування.

Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни «Хірургічна стоматологія» використовуються наступні методи навчання:

- вербальні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж);
- наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація);
- практичні (різні види вправлення, виконання графічних робіт, проведення експерименту, практики).
- пояснювально-ілюстративні або інформаційно-рецептивні, які передбачають пред'явлення готової інформації викладачем та її засвоєння студентами;
- репродуктивний, в основу якого покладено виконання різного роду завдань за зразком;
- метод проблемного викладу, котрий полягає в тому, що викладач ставить проблему і сам її вирішує, демонструючи протиріччя, якими характеризується процес пізнання, при цьому завдання студентів полягає в контролюванні послідовності викладення матеріалу, суттєвості доказів, прогнозуванні наступних кроків викладача;
- частково-пошуковий або евристичний, спрямований на оволодіння окремими елементами пошукової діяльності, наприклад: викладач формулює проблему, студенти – гіпотезу;
- дослідницький, сутність якого полягає у організації викладачем пошукової творчої діяльності студентів шляхом постановки нових проблем і проблемних завдань.

Також використовуються методи навчання:

- що забезпечують сприймання і засвоєння знань студентами (лекції, самостійна робота, інструктаж, консультація);
- для застосування знань і набуття й закріплення умінь і навичок (практичні заняття, контрольні завдання, робота в клініці, проведення практики);
- для перевірки й оцінювання знань, умінь і навичок;
- для заохочення і покарання.

До активних методів навчання відносяться:

- тематичні дискусії;
- мозковий штурм;
- імітаційні завдання;
- проблемний виклад;
- частково-пошукові, дослідницькі, евристичні методи;
- презентації;
- тренінги;
- ділова гра «Допуск в клініку»;
- професійний конкурс «Моя перша пломба»

Максимальна ефективність навчання досягається за умови раціонального системного поєднання різних методів.

Методи контролю

Для ефективною перевірки рівня засвоєння студентами знань, умінь і навичок з навчальної дисципліни «Терапевтична стоматологія» використовують різні методи й форми контролю.

Найпоширенішим методами контролю є: усний контроль, письмовий, тестовий, графічний, програмований контроль, практична перевірка, а також методи самоконтролю і самооцінки.

Контроль шляхом **усного опитування** сприяє опануванню логічним мисленням, виробленню і розвитку навичок аргументувати, висловлювати свої думки грамотно, образно, емоційно, обстоювати власну думку.

Усне опитування передбачає таку послідовність: формулювання запитань (завдань) з урахуванням специфіки навчальної дисципліни й вимог програми; підготовка студентів до відповіді та і викладу знань; корегування викладених у процесі відповіді знань; аналіз і оцінювання відповіді.

Письмовий контроль. Призначення цього контролю – з'ясування в письмовій формі ступеня оволодіння студентами знаннями, уміннями й навичками з навчальної дисципліни, визначення їхньої якості – правильності, повноти, точності, усвідомленості, уміння застосувати теоретичні знання на практиці.

Письмова перевірка здійснюється у формі перевіркової (контрольної) роботи, написання розгорнутої відповіді на питання, тощо. Теми перевіркової (контрольної) роботи, завдання, вправи охоплюють програмний матеріал, є чітко сформульовані для виявлення знання фактичного матеріалу, відповідають рівню знань студентів і водночас вимагають від студента певних зусиль, необхідних для їх виконання. Домашні завдання (залежно від специфіки навчальної дисципліни) можуть виконуватися у вигляді написання коротких конспектів, замальовок, рефератів по темах, що винесені для самостійного опрацювання.

Основна перевага письмової перевірки – це те, що за короткий термін викладач має змогу скласти чітке уявлення про знання багатьох студентів. Результати перевірки чітко фіксовані. Письмові роботи зберігаються. Студенти мають змогу з'ясувати з викладачем деталі й неточності у власних відповідях, провести самоаналіз.

Тестовий контроль використовується для визначення рівня сформованості знань і умінь з дисципліни. Виокремлюють тести відкритої форми (із вільно конструйованими відповідями) і тести закритої форми (із запропонованими відповідями).

Тестовий контроль використовують з метою визначення вхідного рівня знань та оцінки самопідготовки студента до кожної теми практичного заняття, а також перед виведенням

підсумкових оцінок, як допуск до складання ПМК. Крім того, тести слугують засобом внутрішнього контролю для порівняння, визначення рівнів успішності окремих груп студентів, порівняльної характеристики різних форм і методів викладання.

Такий вид контролю дає змогу ефективніше використовувати час, ставить перед усіма студентами однакові вимоги, допомагає уникати надмірних хвилювань. Тестова перевірка унеможливує випадковість в оцінюванні знань, стимулює студентів до самоконтролю. Однак тест може виявити лише знання фактів, він заохочує до механічного запам'ятовування, а не до роботи думки.

Програмований контроль. Реалізується шляхом пред'явлення усім студентам стандартних вимог, що забезпечується використанням однакових за кількістю і складністю контрольних завдань, запитань. При цьому аналіз відповіді, виведення і фіксація оцінки здійснюється за допомогою індивідуальних автоматизованих засобів.

Практична перевірка застосовується для оцінки оволодіння системою практичних професійних умінь і навичок, і проводиться під час проведення практичних занять та підсумкових модульних контролів. Така перевірка дає змогу виявити, якою мірою студент усвідомив теоретичні основи цих дій.

Метод самоконтролю. Його суттю є усвідомлене регулювання студентом своєї діяльності задля забезпечення таких її результатів, які б відповідали поставленим завданням, вимогам, нормам, правилам, зразкам. Мета самоконтролю – запобігання помилкам і виправлення їх. Показник сформованості самоконтролю – усвідомлення студентом правильності плану діяльності та її операційного складу, тобто способу реалізації цього плану.

Метод самооцінки. Передбачає об'єктивне оцінювання студентом досягнутих результатів.

Для формування здатності до самоконтролю і самооцінки викладач мотивує виставлення оцінки, пропонує студентові самому оцінити свою відповідь. Дієвим засобом є й організація взаємоконтролю, рецензування відповідей товаришів. При цьому студент ознайомлюється із нормами й критеріями оцінювання знань. Взяття до уваги результатів самоконтролю і самооцінки знань викладачем при виставленні кінцевої оцінки робить їх вагомими, позитивно впливає на формування відповідальності за навчальну роботу, на виховання чесності, принциповості, почуття власної гідності, дотримання принципів академічної доброчесності.

Оцінювання самостійної роботи: оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при захисті реферату та при підсумковому модульному контролі.

Методичне забезпечення, яке викладене на навчальну платформу MOODLE 4.

- Робоча програма навчальної дисципліни «Хірургічна стоматологія. Блок 1, 2»;
- Плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів;
- Методичні розробки, тези, тексти, мультимедійні презентації лекцій з дисципліни;
- Методичні вказівки для самостійної роботи студентів під час підготовки та на практичному занятті, включаючи тести та задачі для самоконтролю, відповідно до тем практичних занять.
- Методичні вказівки для самостійної роботи студентів над вивченням тем, що винесені на самостійне опрацювання;
- Теоретичні питання та практичні завдання для контролю засвоєння роділів;
- Ситуаційні задачі з банку ліцензійного іспиту «Крок 2» до кожного практичного заняття з алгоритмами їх вирішення.

Рекомендована література

Базова:

1. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія / Під ред. В.О. Маланчука. Том 1 – К.: Медицина, 2011. – 672 с.
2. Бернадський Ю.Й. Основи щелепно-лицевої хірургії і хірургічної стоматології. К. Спалах, 2003.

- 512 с.

3. Митченко В.І., Панькевич А.І. Пропедевтика хірургічної стоматології Навчальний посібник для студентів стоматологічних факультетів III-IV рівнів акредитації. – Вінниця: “Нова книга”, 2004. – 272 с.

Інформаційні ресурси

1. Електронні інформаційні ресурси вузівської бібліотеки:

- Електронний каталог бібліотеки.

- Інформаційно-довідникові джерела: енциклопедії, довідники, словники

- Навчальні електронні видання і ресурси: посібники, що містять систематизований матеріал в рамках програми навчальної дисципліни.

3. Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

3.1. Інтернет каталоги і колекції посилань.

3.2. Медичні web- сервери і web-сторінки.

3.3. Бази даних.

3.4. Архіви електронних текстів і віртуальні бібліотеки.

3.5. Бібліографічні посібники.

3.6. Медичні організації (асоціації, наукові товариства).

3.7. Науково-дослідницькі центри та інститути.

3.8. Медична освіта.

3.9. Лікувальні заклади.